

ЗАБАВЕ ЗА ДЕЦУ.

Преводъ съ рускогъ.

одъ

Редовногъ члена Дружтва
Србске Словесности

ГАВРИЛА ПОПОВИЊА,

Архимандрита.

Срп. 160-69.

PL 169.1

PL 169.1

PL 169.1

РД/6044 РАСПР 169.1

ЗАБАВЕ ЗА ДЕЦУ.

ПРЕВОДЪ СЪ РУСКОГЪ

ОДЪ

Редовн. члена Дружтва Срб. Словесности

ГАВРИЛА ПОПОВИЊА,

Архимандрита.

5652.

Срб. ф. б. 69.

Издао Дружтво Србске Словесности.

У БЕОГРАДУ,

У Правителственой Книгопечатњи.

1847.

СН 1503

САДРЖАНІЄ.

Чедомиль.

Добра деца.

Злонаравно дете.

ЧЕДОМИЛЬ.

Велимиръ и Босилька излазаху сва-
кѣй дань съ матеромъ своіомъ у полѣ, гди
су се и остала селска деца скупляла, да
се сиграю. Мати Велимира и Босильке
седила бы обычно подѣ еднымъ великимъ
ораомъ, кои красанъ ладъ даваше, и ту
бы или шила, или крпила. или плела ча-
рапе, докъ су се међутимъ деца сиграла.
У игру са Велимиромъ и Босилькомъ
пристаяо є врло често малый Чедомиль,
сынъ єдне сироте селянке. И тако су
нѣи трое по већой части єдно дружтво
за себе сачинявали. Наймилія имъ є за-
бава была трчати по полю и лептирове
ватати, а поредѣ тога и полѣско цвеће
брати, па бы после и лептирове и цвеће
доносили майки, да чува. Гдикадѣ су
правили одѣ гранчица сѣницу, да бы се
одѣ сунца заклонили. А кадѣ су већъ
посустали, онда бы се посадили у ладъ
поредѣ свое майке, боя имъ є тада дава-

ла понешто да ужинаю. Велимиръ и Босилька свагда су делили њужину своју са Чедомилѣмъ као другаромъ своимъ, па пошто се наужинаю и поодморе, онда бы и опетъ пошла на игру.

То е тако више дана трајало и Чедомилѣ се није оддвајало одъ њи до ужине, а чимъ бы часть своју добыо, сместа бы га нестало. То е Велимиру и Босильки врло замука было. Видишъ сестро, како е лукавъ тай Чедомилѣ, рекне Велимиръ Босильки, сигра се съ нама, докъ га ненаранимо, па онда утече. Е ли, да е тако? Та онъ само зато и долази, да се наеде. Аль чекай се, нећешъ више окусити. Недаймо му сестро, кадъ насъ изневерава. Право имашъ, рекне Босилька, незаслужуе, да више делимо съ њиме нашу ужину. Наћићемо другогъ, кои ће съ драге волѣ бити другъ нашъ, и неће насъ остављати онда, кадъ бы се найрадје сигралаи.

Сутра данъ ето ти Чедомиля кодъ њи. Игра се и опетъ започне; а кадъ е настало време ужине, седну Велимиръ и Босилька едно до другогъ и еѣаху врло сладко, што имъ е мати дала. Чедо-

миль сеѣаше спробоу нѣи и гледаше у землю, чупкаюћи траву. Мати, примѣтивши, да су деца уѣутала, што є преко обычая нѣювогъ было, погледа на нѣи и спази, како они двоє жваћу а Чедомиль на страни ћути. Шта є то, децо, заръ данасъ не дате Чедомилю єсти? То нє лепо одъ васъ. Садъ ћу да васъ казнимъ. То рекавши, извади изъ торбице мека леба и млада сира и пружи Чедомилю. Я самъ ово чувала за васъ светрове, рекне она, окренувши се на Велимира и Босильку, а кадъ сте тако себични, а оно ће самъ Чедомиль поєсти. То рекавши даде Чедомилю лебъ и сиръ. Чедомиль пріими съ благодарносћу и одма се уклони, а Велимиръ и Босилька остану застићени.

Видите ли, мати, проговори Велимиръ, чимъ є ужицу добіо, сместа є и отишао, — ето зато му мы нисмо хтели дати.

Велимире, дете моє, рекне му мати, немой тако зборити; заръ сте вы нѣмудояко само зато давали одъ ваше ужине, да се съ вама сигра? Ей, ей, та то неваля, неваля, сыне мой! Боме я самъ

мыслила, да сте вы зато делили съ нѣи-
ме вашу ужину, што є онъ вашъ другъ.

Деца на ове речи матере ућуте, и
снуждена оду на страну у лугъ. Видишь
Велимире! рекне Босилька, мы смо зло у-
радили, што смо Чедомиля гладногъ о-
ставили. Боже мой, я нисамъ ни помы-
слила, да ће тай нашъ поступакъ нашу
майку увредити. И мени є садъ тяжело,
што смо се майки нашей замерили. Е,
па ништа, сестро, немой быти зато плач-
на, мы ћемо му сутра дати, а тиме ћемо
и данашню погрешку загладати и майку
нашу ублажити и развеселити.

Примъчавашъ ли, брате, придода Бо-
силька, како є мати наша добра! О ка-
ко є она добра срца! Она оће, да мы
сиротомъ Чедомилю одъ наше ужине сва-
гда даємо, єрь зна, да Чедомиль не бы
никадъ могао тѣи залогая имати, кадъ
му мы не бы давали. Чедомиль є сиро-
то дете, нема отца, Богъ зна, има ли ма-
ти нѣгова и леба свакій данъ; а гле, мы,
мы имамо, Богу хвала свачега доста, и
више негъ што намъ є нужно; и мы бы
были тврѣи одъ камена, кадъ не бы у-
делили сиротой децы, коя су свачега
жельна.

Право имашъ , сестро, прихвати Велимиръ , мы бы были врло сурова срца; я судимъ по себи ; да самъ я тако сиромма , и да осимъ црногъ окорелогъ леба немамъ ништа; па кадъ бы ми уделіо нешто одъ свои поболъи ела онай, кои свега и свачега има у изобилію , я бы было врло радостанъ. Онъ не бы ни осетіо , да се што одъ нѣговогъ умалило, што бы ми уделіо, а за мене бы то Богъ зна каква часть была. Е, чекай, сестро, сутра кадъ дође Чедомиль , а мы ћемо обое преполовити нашъ део па нѣму дати. Знашъ , како наша мати говори , да є богоугодно и благословено дѣло делити лебъ свой са оныма, кои га немаю; мы ћемо добро дѣло учинити и мати наша іоштъ ће насъ већма любити.

После тога узму се за руку и потрче на ливаду , гди су се валяли и сиграли до мрака. Садъ су осећали, да имъ в срце много спокойніе негъ што є пре было. Сутра данъ текъ што су изышли были у полъ , ето ти имъ Чедомиля у дружтво. Кадъ су се уморили одъ игре, поседаю на траву, а Босилька донесе котарицу , коя є иза майкини леђа стояла, извади изъ нѣ лебъ и пржено месо, раз-

дели на три равне части и понуди їй, да свакій своє узме. Чимъ є Чедомиль свою часть дограбіо, сместа є утекао. Ово беганъ дође децы овой врло чудновато. Шта то може быти? рекну између себе; зашто ли онъ то чяни? Дай, брате, да уђемо томе у трагъ, рекне Босилька. Айдемо за нѣимъ и да га вребамо; то намъ нико неће замерити. Што рекоше то и учинише. За тилый часакъ одтрче за нѣимъ, и то тако вешто, да їй мати ни примѣтила ніє. Идући у трагъ за Чедомильмъ дођу до єдне колебе, гди є предъ вратима седила жена єдна, предъ коіомъ се Чедомиль зауставіо. То видећи прикрью се за єданъ цбунъ, иза кога су могли све видити и чути, а опеть тако заклонѣни быти, да їй ови непримѣте. Жена, коя є предъ колебомъ седила, виђаше се быти болна, лице іой є было суво, бледо и одвећь снуждено. Чедомиль, ставши предъ ню изнесе іой, што є ужине добыо. Мати моя, рекне іой, єдите одъ овогъ єла; врло є добро; веруйте, бы ѣе вамъ боль. Мати пріимивши донешену ужину, подели на две равне части, па єдну задржи за себе, а другу пружи Чедомилію; но овай нехтеде узети,

рекавши іой: немойте, мати преполовлявати; то є све за васъ; сачувай те ту другу половину за себе; вы сте болестни, за васъ є то преко нужно, а я самъ здоровъ. Затимъ улети у колебу и за тиль часакъ опеть изыђе, седне чело ногу нѣны и стане єсти обареногъ кромпира. Єдући тако є весео быо, као да є пайслађе и найвкуснїє на свету єло єо.

Велимиръ и Восилька сматрали су на све ово съ найчувствителнїимъ срцемъ. Брате, рекне Босилька, я ти се гушамъ у сузама. Видишь, како смо сурови были, што смо га ономадь одбили! Та онъ нїє себе ради исчекивао на нашу ужину, него збогъ свое болестне матере, коя нема ништа друго осимъ кромпира! Ахъ Боже мой, како ли бы мени было, кадъ бы мати наша была болестна, па не бы ништа друго имала за єло, осимъ кромпира! Погледай само, съ каквымъ усрдїемъ помаже Чедомиль своіой матери! О, та я бы му сву мою часть ужине поклонила! И я бы, придода Велимиръ, бришући сузе, кое су му изъ очію кануле, и я бы радо уступію мою часть, само да овой бѣдной жени по кои больій залю-

гай у део падне, и чисто ћу бити у срцу неспокоянъ, докъ то неучинимъ.

Дай, да се уклонимо, брате, рече Босилька, могу насъ спазити, а то нисамъ никако рада. Знашъ, како насъ мати наша учи, да небудемо любопытни.

У повратку свомъ нису ни о чемъ другомъ разговорали се него о Чедомилю. О, я самъ га и пре радо имао, рекне Велимиръ, а садъ га сто пута већма волемъ.

Знашъ, шта ми є пало на паметъ, проговори Босилька; дай да се потужимо сутра майки нашої у време ужине, да смо врло гладни. Она, каква є добра, повероваће намъ, и даће намъ много више него дояко, па ћемо све што добыємо, дати Чедомилю. Право, сестро, добро си се досетила, радостанъ привикне Велимиръ, па ће онда и мати Чедомиљева имати више него досада.

Деца су ова была врло радостна, што су дознала, зашто њ њ є Чедомиљь свагда после ужине остављао; а јоштъ су радостнија была збогъ тога, што су се тако лепо домыслила, да майку Чедомиљьву наране. И кадъ су дошли кући, одъ

тежке радости обгрили су нѣжно свою мать.

Сутра дань, пре негъ што ѣе поѣи у полъ, зовне Босилька Велимира на страну и рекне му: Знашь, шта я мыслимъ. Я мыслимъ, да мы едну часть даншиѣ ужине наше сами однесемо болестной майки Чедомилъвой; то насъ неѣе великогъ труда стати; но опеть чини ми се, да бы наиболъ урадили, кадъ бы све што смо видели, нашой майки одкрыли, она бы се сожала надъ болномъ женомъ, па бы іой и мало чорбе послала, одъ кое бы нъой много лакше было. Кажу ми, брате, шта ты мыслишь? Боме и я мыслимъ, да явимо майки нашой; она може много више добра чинити него мы. Потрче дакле обое къ матери и све іой по реду искажу. Мати е была доброгъ срца и саслушала ій е съ најживльомъ радосћу и участіемъ. Загрлите вашу майку, мила чеда моя, рекне имъ мати; то еданъ Богъ зна, како е срцу моме, кадъ видимъ, да сте ради чинити добра, и да зато иштете помоѣ одъ мене. Ето, видите, како треба родителъ свое любить! Я сама уверена, да бы сте се и вы исто тако бринули о вашей майки, као и Че-

домиль о своіой. Ахъ, Боже мой, викну обоє єднимъ гласомъ, мы бы съ найвећомъ радощу доносили вама нашу ужину и нашъ доручакъ, само кадъ бы вы у томъ нужду имали. О, мати, веруйте, мы бы найвећу гладъ трпили, само да васъ наранимо. То є лепо одъ васъ, любезна децо моя, привати речъ разнѣжена мати; я желимъ, да та похвална чувства у себи сачувате, па ће васъ Богъ благословити. И онако є іоштъ рапо, айдете, да идемо залада тамо, да видимо шта ради Чедомилѣва мати. Я Чедомиля имамъ у вољи, кадъ онъ тако любви свою матеръ. И мы га радо имамо, рекну Велимиръ и Босилька. Узму матеръ свою за руку и пођу къ колеби.

Кадъ су се приближили, башъ є онда болестница улазила у колебу, наслоивши се на плећа Чедомилѣва. Видите, децо, рекне мати Велимиру и Босильки, кадъ я ослабимъ, и неузмогнемъ ићи, онда ћу и я овако на ваша плећа осланяти се. О, мати, рекну обоє, мы ћемо васъ радо и прерадо држати и спроводити.

У тимъ уђу сви трое у колебу. Долазакъ нѣювъ врло обрадуе и болну и сына нѣногъ Чедомиля. Они утѣше и едно и друго и обећаю се, да ће о нужди нѣювой бригу носити. Одъ тогъ времена надгледали су иѣ са свачимъ и болна жена наскоро оздрави.

Велимиръ и Босилька често су у колебу долазили, да болестницу обиђу, и она иѣ е благосиляла и говорила имъ: Любите, децо, вашу матеръ, па ће те быти срећни.

Чедомиль се садъ нѣ ни оддваяо одъ нѣи. Велимиръ и Босилька имаюћи га свагда предъ очима, говораху едно другомъ: Ахъ Боже мой, каква е то радостъ, чинити добра!

ДОБРА ДЕЦА.

У граду едномъ живяше Светоликъ са супругомъ своіомъ Милевомъ и чедима своима, Светозаромъ и Анђелиомъ дуго време срећно. Еданпутъ оде онъ далеко на путь, чакъ преко мора, и сирота Милева исчекиваше на пѣга годинама,

да се врати и ню и дечицу обрадуе. Но ни желѣ, ни узды саи нѣни, ни сузе дечиє немогоше довести желѣногъ супруга и отца. Най-после омрзѣе Милеви то место, у комъ в до полазка Светоликова тако среѣно живила, оде съ децомъ заєдно далеко у светъ и смести се у єдномъ сеоцу, коє в близу мора лежало, и ту се одъ рада руку свою издржаваше. И ако и єсте была нужна и оскудна, опетъ в зато сносила свое станѣ добродушно; само што ю є туга за Светоликомъ мучила и нїє было дана, да га нїє оплакала.

Єдне године навали на ню зло са сваке стране, и рекао бы човекъ, да су се сва зла скупила, да є уморе. Поболе се, сирота, па узъ ню и деца. Сиротыня крайня принуди є продавати све што є за продаю имала; али на то веѣу нѣну жалость све то нїє могло залеѣи, да се и найнужднїє потребе подмире. Но измеѣу свїю зала, коя су їой се на вратъ попела была, найнесноснїи быо є домаѣинъ, у чїой в куѣи седила. Навалїю, да му се кирїя плати, а жена нїє имала одкуда. Срце нѣгово бѣше одъ камена и нїє се дало умекшати очевидномъ нуждомъ и сиротиньомъ нѣномъ. Єданпутъ уѣе їой

у собу и рекне: Я већъ видимъ, жено, да ми ты никадъ ни до века нећешъ исплатити кирію, а боме бадава те нећу држати, него ћу пустити у кућу онога, који ће ми подпуно и на време плаћати. Што ми имашъ за досадъ давати, то ти опраштамъ и некъ ти є Богомъ просто, али уєдно заповедамъ, да се одма сутра изселишъ.

Речи ове были су за болестну Милеву као громъ изъ неба. Она є плакала и руке склапала предъ домаћиномъ, да бы є іоштъ који данъ оставіо у кући на миру. И Светозаръ и Анђелія плакаху съ майкомъ своіомъ и моляху домаћина, да бы се сміловао на нѣи; но овай се недаде умолити, него и по другій путъ заповеди, да се сутра селити имаю. Тежко нама! рекне мати, окренувши се къ Светозару и Анђелии, кудъ смо пристали и на кою страну знамо се окренути! Та мы смо тако сироти, да намъ нико неће дати ни найманю кућицу подъ кирію, єръ є плаћати неможемо! О, любезна децо моя, ала смо несрећни!

Любезна мати! рекну Светозаръ и Анђелія, немойте тако врло скорбити; мо-

же быти, да ћемо наћи на овомъ про-
страномъ свету какавгодъ куть (ћошакъ)
землѣ, гди ћемо се склонити!

Мати! придода Светозаръ, ако насъ
нико неприими у кућу, а мы ћемо сами
саградити себи єдну колебицу одъ врућа
и покрыти є сламомъ, па ето намъ двор-
ца за насъ! Ёли, сестро, да ћемо насъ
двое моћи саградити єдну колебу за на-
шу майку? Ахъ, Боже мой, одговори
Анђелія, како не бы могли, само ако се
потрудимо. То ће онда быти наша ку-
ћа и нико насъ неће моћи изъ нѣ исте-
рати. Па и ако не буде лепа, баремъ ће-
мо спокойни быти у нѣой.

Милева у толикой невољи своіой
тѣшила се, видећи, како се надмећу де-
ца, да іой угоде. Самъ ме є Богъ съ-
нѣима наградио, рекне она у себи, да ме
тѣше и разблажую у овой моіой великой
несрећи. Благодаримъ Му зато по иля-
ду пута. — После почне спремати оно
свое сиротинѣ, повечера съ децомъ за-
єдно и легне спавати.

Сутра данъ, текъ што се зора ука-
зала, устане и децу пробуди, рекавши

имъ: устайте, децо, свануло є; треба намъ се селити. — Светозаръ и Анђелія одма устану и обуку се, па упрти на леђа сва-нїй свой завежлай и пођу изъ куће плачући. Кадъ су на улицу изышли, осврну се сви іоштъ єданпутъ на кућу, у коіой су живили. Коза, єдно єдино богатство, коє имъ є претекло, иђаше устопце за нъима. Милева є мыслила, да є прода, но видећи, како се деца радо съ нъоме сигаю и како имъ она руке лиже, нїє се могла склонити, да є прода. Неђу є, рече, продати, кадъ намъ є тако верна. Она намъ є и онако єданъ єдиный другъ нашъ.

Кадъ су на улицу изышли, постое мало, да се размысле, коимъ ће путемъ, на кою ли страну. — Кудаћемо, децо, рекне мати; гди ли ћемо наћи човека, кой ће се сажалити надъ нама? Айдемо у име Божіє, коимъ му драго путемъ. Видићемо, гди ће насъ мракъ затећи.

Затимъ пођу путемъ, коя є предъ нъима быо. Ишли су врло полако, єръ є Милева одвећъ слаба, а и деца су іоштъ неяка была. Коза є устопце за нъима ишла, и застаявала бы овде онде, чупкаюћи травицу или лишће съ дрва.

Бедни ови путници идући за три часа неодморно, наиђу на еданъ изворъ, кои е крозъ средъ едногъ зеленогъ луга текао. Коза прва потрчи да се напиє. Деца замоле свою майку, некъ се и она мало одмори, и тако поседаю сви трое около извора, изваде изъ завежляя лебчићъ и воћа и стану ести. Кадъ су се мало прихватили и лађане водице напили, пођу сви заедно далъ. Време е было прекрасно, воздухъ чистъ, а тихій ветаръ разлађиваше жаркостъ сунца.

До предъ вече пређу они четири милъ и уставе се на краю едне шумице. Одма се побрину, гди ће преноћити. Светозаръ насече неколико подебљи грана, позабада њ наоколу у земљу, а горе њ оплете прућемъ, и то имъ е было станъ. Затимъ простре мати што е имала на земљу и легну спавати. Деца су и онако одъ пута врло уморна была и одма заспу. Коза е легла чело ногу нѣовы и тако њ преко ноћъ греяла. Милева се спустила иза нѣи, али сву ноћъ нѣ могла ока затворити. Све е была у страу, да нема у шуми дивїи зверова. Докъ су деца спавала, она е плакала, ерь се предъ нѣима уздржавала одъ суза, да њ не бы ти-

ме смутила и опечалыла. Кадъ е већь свануло было, утре сузе и образъ, стегне срце, да не уздише и пробуди ѿ. Деца, чимъ очи отворе, насмею се на ню, и она осети, као да ѿ ѿ е лакше и, као да се у души нѣной разведрило.

Место, на комъ е Милева съ децомъ своіомъ преноћила, было е врло пріятно. Изпредъ нѣя пружила се прекрасна ливада и на краю ливаде узвышено брдо, съ кога се надалеко гледати могло, а и за нѣя стояла е густа шума, са разнымъ плоднымъ дрвама.

На гласъ деце пробуди се и коза и пође одма на пашу. Но и деца не буду лена, него се упуте у дубльину шуме, и видећи, како се плодъ одъ разны дрва доле обесіо, неберу одъ нѣга колико су више могла и вратесе, да майку свою понуде. Гле, мати, викну іоштъ издалека, како насъ Богъ милуе; ево послао намъ е раане! О, та онъ ће дати нама и колебу, само немојмо губити надежде на Нѣга. После тога поѣду нешто одъ узбраногъ плода, и одъ свега срца благодаре преблагомъ творцу и промыслителю, што ѿ е нараніо и препоруче се у далю Нѣгову милость.

О, какво красанъ овай предѣлъ, децо, рече мати. Юштъ кадъ бы имали кућицу, могли бы спокойно живити, удалъни одъ людій, кои насъ презиру, што смо убоги!

И мени се ово место врло допада, любезна мати, одговори Светозаръ. Башъ ћемо се упети, да саградимо єдну колебу, у којой ћемо пребивати. Да чудне красоте! каква райска тишина! по васданъ нечуємо ништа друго осимъ певаня и цвркутаня птичіегъ. А гле, како су се гране са плодомъ опустиле. Башъ можемо свагда сити бити. А ево намъ и источника близу; пићемо свагда свѣже и ладне воде. А шта велите за оно прекрасно цвеће по ливади; та чини ми се нема га пигди!

Затимъ пође Светозаръ у шуму, да провиди, гди бы найзгодніе место было за колебу. Ніе дуго траяло, аль, на велику радость овы страдалника, наиђе Светозаръ на єдну пештеру, коя є толико велика была, да се ова мала породица лако у нъой сместити могла. Пунъ радости викне Анђелию, коя одма дотрчи, и кадъ се увери, да ће та пештера моћи

послужити њима за прибѣжиште, потрчи заедно са Светозаромъ къ матери, Мати! викну обое радостно; ево намъ куће, у којој ћемо живити!

Обрадована мати скупи брже своју сиротиню и у завежляима пренесе е съ децомъ заедно до пештере. После очисти пештеру, набере траве и маовине и простре по земљи уместо постель. Но после сети се, да се трава влажна, бачена на земљу неће моћи осушити, и даће нездраво изпареніе њно здравлю њіовомъ наудити, зато удари у земљу шесть рашлясты кочића, метне на њи попречнике, а на ове бацы гранѣ, а преко граня траву и маовину, и тако е постеля была готова.

Јошть е требало побринуту се за врата пештере, а то боме ніе было тако лако. Найпоследє смисли Светозарѣ, те оплете одѣ прућа лестве, и съ њима су обноћь пештеру своју затварали. Цео овај посао быо е свршенъ за четири дана и Милева одѣ радости полюбила е выше пута найнѣжніе и Светозара и Ангелію, да ій тимъ знакомъ награди за трудбу њіову.

Но садъ се появи друга неволя. Не стало є леба у кући а мати несме да каже децы, да їй неоскорби. Но деца наскоро примѣте ту оскудицу и стану се съ матеромъ заєдно договарати, како бы се той нужди помогло. Я самъ већъ смыслию, рекне Светозаръ, позове Анђелию у помоћъ и за тильй часакъ начине одъ лике две котарице, па онда зађе Светозаръ съ єдномъ по шуми и набере зрела воћа, а Анђелия сиђе съ другомъ у ливаду и набере пуну лепогъ цвећа, па пођу обое са своимъ пунымъ котарицама у обличню варошицу, коя є текъ єдну милю далеко была. У путу договарали су се, колико ће искати одъ купаца за воће, колико ли за цвеће. Али шта ћемо онда, рекну єдно другомъ, ако и за воће и за цвеће недобіємо ни толико, колико є нужно, да баръ леба купимо! То ће быти жалостно за насъ! Зато треба да еспањъ нашъ баремъ у толико зацевимо, да намъ ядна мати наша неостане гладна. — А што знамо, мож'да ћемо и выше добити негъ што се надамо. Одяко треба ће намъ свакій данъ воћа и цвећа у варошъ носити и продавати, да бы баремъ кой путь и мяса купити мо-

гли. Мати наша и онако е слаба; то бы за ню врло добро было.

Ахъ, Боже мой, уздане Светозаръ, кадъ бы само я мало старіи и ячій быо, я бы ишао па бы на надницу радіо, само да намъ любезна мати наша негладує. Я бы садъ сместа то учиніо! И я бы, привати Анђелія, ишла у службу, да самъ повећа. Погодила бы се гди да служимъ и сву бы плату мою дала майки нашої, некъ она ніє нужна. О каква бы то за мене радость была, кадъ бы знала, да е мати наша срећна и задовольна! О, ала мы любимо нашу матеръ! рекну обое; Богъ милостивый, кои е свію людій о-таць, стараће се и онама!

Овако у разговору дођу близу вароши. Стаза, којомъ су у варошъ улазили, была е засађена липомъ и дудовима, а поредъ њи кривудаше бистрый поточићъ. Липе и дудови даваху лепу ладовину подъ сенкама своима. Светозаръ и Анђелія зачуде се, кадъ нажданпутъ смотре у ладу выше Госпоја изъ вароши, кое су на трави седиле, а дечица њіова една се трляху онуда око њи, а едни стояху мало подалъ и као да су изчеки-

вала, кадъ ће имъ се дати, да што поужинаю. Текъ што едно снази воће у Светозаровой котарицы, а ово стане изъ грла вкати: Гле ягода! Ю, мати сладка, купи ми! Садъ поврве и остала и онако на ягоде лакома, и стану молякати свое матере, да имъ купе ягода.

Међутимъ Светозаръ и Анђелия приступе къ Госпојма смерно и учтиво. Една одъ седећи Госпоја запыта њ: Децо, кудъ сте пошли съ тимъ цвећемъ и ягодама?

Госпо, одговори Светозаръ, мы смо съ цвећемъ и ягодама пошли у варошъ, да продамо. Изволите, ако имате волю купити, баремъ нећемо морати далъ ићи, а и онако смо се уморили. Уверенъ самъ, Госпо, да се ово мало и гладно ято, показуюћи рукомъ на децу, неће срдити, ако купите.

О, нећемо, нећемо се срдити, викну деца изъ гласа, само купите намъ ягода, мати, ю, како су лепе; ала ће сладке бити! И ягоде буду куплѣне и Светозаръ добіе за њи више, негъ што се надао.

Садъ приступи Анђелия съ цвећемъ ближе къ Госпојма и рекне: Ако имате

волю Госное, да вамъ продамъ ово мое цвеће. У ливади нашой нів было лепшегъ. Оѣмо, оѣмо, добра девойчице, рекну Госное, а шта иштешъ за то цвеће? Ахъ, Боже мой, шта иштемъ, рекне Анѣлія, шта вы дате. И тако и цвеће буде продано. Анѣлія, кадъ є добила у руке паре, рекне у себи: Ово ће быти за мою матеръ!

Гле, мати, рекне дете єдно матери своіой, како су ова деца благодарна; дайте, да ій понудимо, некъ съ нама заєдно доручаю. Лепо, мой сладкій сыне, одговори мати, а ты ій позови. И тако Светозаръ и Анѣлія приступе ближе къ чиніи, али одъ стыда єдва су текъ по кои залогай повели. После доручка настану игре.

Светозаръ и Анѣлія стояху спочетка насамо, и Госное су се радо съ ньяма забавляле, запыткиваюћи ій садъ ово садъ оно. Нѣке одъ Госноя миловаху ій по образу, єрь су обое красна деца были. Осталой децы бы замука, што се и Светозаръ съ ньяма несигра; позовуга дакле у дружтво, и онъ одма приста не. А да бы цело ово дружтво іоштъ

больма развеселіо, а уєдно и благодар-
ность свою прама Госпояма показао, из-
вади иза пояса свиралу, у кою є умео
вешто свирати, па рекне сестри своіой:
айде Анђелія певай ону песму о вуку и
детету, а я ћу ти свираломъ помагати;
то ће бити по вољи овимъ добрымъ
Госпояма. Анђелія се зарумени одъ сты-
да и хтеде се извући; но кадъ Госпоє на-
вале на ню, почне она узъ свиралу Све-
тозарову умилнымъ гласомъ певати бас-
ну о вуку и детету овако:

Дечакъ еданъ сасма разкалашанъ,
Далеко є одъ куће одіо
За каранфиль польскій по лугови,
Или на ловъ несташны чворака,
И често се по шумама скитао,
Не бы л' птицу себи уловіо,
На высину дрва узпивяо се,
Да б' птичиће уватити могао.
Често му в мати представляла,
Да у шуми много вука има;
Аль детету ништа непоможе,
Где, онъ полазити опеть спреманъ!
Како с' итно онъ на путь преправля,
Као да иде на преважна дѣла!
Бѣданъ! а онъ и незна о томе,
Да в управо ту легло вукова.

И текъ што в у шуму ступіо,
Материне совѣте презревши,
Одма га в грданъ курякъ срео,
И у цвету лѣта умртвіо.
Уздыше му іоштъ и сада мати,
Што іой рано сынъ оконча животъ,
Врло често она усамлѣна
За нѣмъ ліе потоцыма сузе.

Чимъ в Анђелія песму свршила, све
су в Госпоє похваляле и рукомъ плѣска-
ле, а една одъ нѣи устане, полюби в у
чело, па іоштъ и нешто пара даде іой у
руку.

Сунце в было іоштъ високо, и де-
ца су зауставляла Светозара и Анђелію,
да се іоштъ сиграю съ нѣима; али овы-
ма ніе было до игре; они су сасвимъ на
нешто друго мыслили. Они су знали, да
в мати нѣіова у бриги за нѣима. Зато о-
просте се одъ свога дружтва и покло-
нивши се Госпояма пођу у варошъ, да
купе леба. Видишъ, сестро, рекне Све-
тозаръ, како насъ в Богъ обрадовао!
Имаћемо леба! Наша мати неће бити
гладна!

Милева се доиста много забринула бы-
ла збогъ свое деце, но тимъ се већма об-

радовала, кадъ їй в вративше се видила. И коза е изтрчала предъ нѣи и умиляваше се около нѣи, и они їой даду парче леба, кое е она изъ руку нѣювы поела.

Одсадъ су Светозаръ и Анђелія скоро свакій данъ ягода и цвећа у варошъ носили и продавали; а кадъ е ягода и цвећа нестало, онда е Светозаръ направіо вигове одъ струне и ватао птице те їй живе у варошъ носіо и продавао, а мати е одъ сите и шаша правила мале котарчице, кое су варошани врло радо куповали.

И тако имала е ова мала породица свакій данъ леба, кадъ и кадъ мяса и масти, те су и чорбу зготовити могли. Коза имъ е давала млека и тако живяху спокойно и срећно. И есу ли и могли што боль у вустинѣи одъ Бога просити? — Милева, видећи, да има све оне потребе, кое су їой преко нуждне биле, благодарила е усрдно Богу свакій данъ, што е тако богату милость свою наднѣомъ изліо.

Но може ли бити човекъ овде на земљи засвагда савршено срећанъ? Пти-

це, нашавши по поляма доста зрна, оставе шуму и тако вигови Светозарови остадоше празни, а са тyme усане єданъ источникъ одкуда су се издржавали. На велику пакъ несрећу Милева се поболе и немогаше више плести котарице, а деца су є дворила и нису одступала одъ нѣ. Данъ поданъ, боме се потроши све, што су за єло имали и падну у страшну бригу, шта ће се радити, да непомру одъ глади.

Срећомъ свию нѣи предигне се Милева и могла в быти безъ помоћи дечіє. Брже болъ набере Светозаръ са Анђелиомъ цвећа и похитаю у варошъ, да купе леба за паре, коє за цвеће добыю. Но, ево чуда и неволъ за нѣи! Неће нико да купи цвеће! Садъ се Светозаръ пресети, и стане на средъ улице заєдно са Анђелиомъ певати песму о вуку и дечету; деца одъ свию страна скупиле се, да їй слушаю, али нико недає ни паре.

Шта ће кукавни садъ? Зашта ће купити леба? Они гладни, а мати кодъ куће гладна, а ниодкуда помоћи. Анђелия науми просити. Стане подъ прозоръ єдногъ отмѣногъ дома и замоли се Бога

ради, да бы іой што уделили. Гладни смо, рекне, обое, а мати наша кодъ куће умире одъ глади!

Домаћинъ, човекъ у годинама, помоли се крозъ прозоръ и погледавши ове нове просіяке прекимъ окомъ, продере се оштро на нѣи и отера ій изпредъ свогъ дома. Бѣдна деца побегну одатле плачући, нити су смела више и предъ чію кућу стати и запросити.

Сестро, рекне крозъ плачъ Светозаръ, айдемо кући, да съ майкомъ нашомъ заедно умремо, кадъ неће нико да се сажали надъ нама! Пођу дакле изъ вароши. Идући крозъ жита, кидали су класове, те су велику гладъ своју утољавали, но есу ли могли бити одъ тога сыти? Снуждени седну обое на обалу, којомъ е нѣива обграђена была и стану плакати.

Сунце се већъ спремаше да зађе, а они немаю шта да понесу болестной и гладной майки, и едва имъ е остало толико времена, да завида кући дођу. Идући, мислили су, шта ће се сутра радити. У кући нема свега толико леба, колико вечерасъ да се привате, па су

представляли себи, како ће имъ тежко бити гледати матеръ гладну и болну.“

У тимъ спазе у огради єдногъ домаћина кокошъ, коя є конопцемъ за шльиву везана была. Дай да є узмемо, сестрице, рекне Светозаръ, и да майку нашу наранимо. Е, немой, Светозаре. Узети туђу стваръ безъ знаня и противъ вољь онога, чія є, то є управо красти. — Дакле волешъ да мати наша одъ глади умре? Ахъ, сестро, ала си тврдогъ срца! Та ако є узмемо, домаћину се неће ни познати, а помисли, колико бы нама поможено было! Та то є све тако, рекне Анђелія, али бы мы онда были крадљивцы. Истина, настави Светозаръ, ты право имашъ; али суди, ніе ли болъ и подъ кривицу пасти, него юоставити матеръ да одъ глади умре? Она ће се смета заплакати, кадъ види, да іой ништа неносимо. Ты знашъ, она неће предъ нама казати, да є гладна, али доста да мы знамо, да є гладъ мучи. Она ће, може бити и умрети, а видишъ, мы бы іой могли помоћи и спасти є одъ смрти, ако іой ову кокошъ однесемо. Мени, любезна сестро моя ніе башъ много стало, шта ће люди о нама рећи и шта насъ може

зато снаћи ; я волемъ то учинити , што самъ науміо, па ћу се баремъ у срцу тѣшити , да самъ спасао матеръ нашу одъ смрти. Све лепо, Светозаре, али то дѣло неваля па неваля ; оно ніе добро, ніе честно ; сама мати наша, кадъ то чуе, караће насъ. Чуй ме, утрчи у речъ Светозаръ, я самъ се досетіо нешто. Кадъ мы будемо у болѣмъ станю и будемо имали новаца, мы ћемо онда платити домаћину овомъ за ту кокошъ, па ћемо ову погрешку нашу загладити. Ако ты налазишъ, да е то право, рекне Анђелія, а оно немаримъ, да узмемо кокошъ. Иди, одреши е ; само дай позоръ, да те ко одъ челядїй неспази. Ю, я самъ ти премрла кое одъ стра', кое одъ стыда!

Јоштъ Анђелія ніе сасвимъ ни изговорила, а Светозаръ потрчи за кокошъ; ова препаднувши се, дрекне, но Светозаръ е увати, конопаць прекине и да не бы выше дречала, заврне іой шію и похита къ сестри своіой. Е, садъ е кокошка освоена, у мараму умотана и подъ пазуомъ сакривена была. Садъ е требало утећи. Но текъ што се они спреме, да бегаю, изыђе иза ограде човекъ предъ њи. Светозаръ хтеде да се сакрые у ко-

ровъ, али га Анђелія држаше чврсто за руку, незнаюћи ни сама у страху, шта ради. У тимъ врполѣћи се Светозаръ на несрећу испусти изподъ пазуа кокошку.

А, крадљивци едни, продере се на нѣи човекъ; тако ли треба! Садъ љу я вама показати, како се краду кокоши. Я љу васъ затворити. Гледай ты нѣи; та кадъ вы іоштъ садъ крадете, да шта ће бити после одъ васъ, кадъ одрастете?

Деца се баце на колена предъ нѣга, и склопивши руке, стану га молити, говорећи му: Господине! мы нисмо крадљивци! наша бѣдна мати умире кодъ куће одъ глади! саслушайте насъ, молимо се; само насъ саслушайте!... Доста, доста, ако и есте ваша мати мртва гладна, опетъ зато ніе поштено тимъ начиномъ наранити ю, одговори човекъ. Айдете замномъ па кадъ васъ затворимъ, онда ће те ми казати далъ, шта имате. Узме ій обоє за руку и поведе за собомъ.

У авліи стояше єданъ човекъ, по изгледу около 30. година, кои чувши некій разговоръ и плачь иза ограде, по-

шао бѣше на улицу. Кадъ смотря Велька съ двоє деце, зачуђенъ упыта га: шта є то, Велько? шта су та деца скривила? Господине, одговори Велько, кои є быо бааштованъ, ова деца украла су єдну кокошъ ващу. Овай малый невалялаць украо є, а ова є, бештія єдна замотавала кокошъ у крпе, кадъ самъ ій я спазію. Судите садъ, каква су то деца, и шта заслужую? Я самъ наумію, да ій найпре затворимъ а после да имъ одсечемъ уши.

Шта наопако, рече Господинъ, краду іошті садъ у тимъ годинама! Є ли то могуђно? Я скоро немогу то веровати, та ова деца виде се быти много поштенія. — Ахъ, Господине, дрекну деца крозь плачь, мы нисмо крадльивцы. А є ли истина, да сте вы ову кокошъ узели? — Господине милостпвый, привати речъ Светозаръ, мы нисмо то изъ пакости и невалялства учинили. Имамо матеръ болну, а нема ни залогая леба. Мы смо мыслили, да вама неће быти велика штета, єрь сте вы богатъ. Мы смо само зато узели ову кокошъ, да животъ наше майке сачувамо, да не умре одъ глада.

А зашто нисте зашли па просили, упыта га Господинъ.

Есмо, милостивый Господине, привати садъ речъ Анђелия, утирући сузе свое, просили смо, да намъ даду само парче леба, и то у богатомъ дому као што е вашъ, па не само да намъ нису ништа дали, него су насъ тако немилостиво отерали, да нисмо ни смели више срећу кушати. Ахъ, црна насъ е нужда приморала, те смо овако сагрешили. О, кадъ бы вы знали, Господине, колико смо се мы са совѣшчу нашомъ борили и колико насъ е труда и муке стало, докъ смо се могли на овако неваляло дѣло склонити!

Жао ми е ове деце, рекне Господинъ, узевши баштована мало на страну; по изгледу судеѣи, неће бити тако злочеста. Е, то ћемо видити, прида Велько, ко уме красти, тай уме и лагати и притварати се; я боме неверуемъ. Я ћу нѣи лепо затворити, и то у ону празну собу, одъ кое прозоръ у башту гледа.

О Боже мой! смилуйте се Господине и пустите насъ, стану обое крозь плачъ молити се; ево клечимо предъ ва-

ма и молимо вамъ се, немойте насъ затварати. Ако се мы вечерасъ невратно къ матери нашей, коя е остала болна и гладна у пештери, то ће она за цело умрети. Заръ ваша мати у пештери живи, у пита Господинъ? Есте, Господине, у пештери. Е, добро, добро; видѣемо сутра, шта ћемо радити. Али, Господине, наша ће мати ову ноћ у мрети, викну очаяна деца. О неће, не бойте се, рекне Велько. Они се само зато моле, да їй незатворимо, прида Велько Господину, они виде, да є већъ мракъ, па бы ради утећи. Затимъ їй поведе, да їй затвори. Тежко нама, рекну обое крозъ плачъ. Болъ бы было да смо умрли, него што смо дирали што є туђе. Сто пута намъ є мати говорила, да не дирамо, што є туђе. Она не бы окусила одъ оне крадене кокошке, башъ да смо тако срећни были, да їой на миру однесемо. Тако намъ треба; праведно є, што насъ є Богъ наказао!

Међутимъ Велько їй доведе до речене собе, пусти їй унутра па онда забрави врата.

Садъсмо подъ затворомъ, рекне снужено Светозаръ. Ахъ сестрице, шта ли

Ће мати наша радити, кадъ чуе за наше владанѣ! Помысли, како ѣе іой быти, кадъ дозна, да смо се упустили у крађу! Како ли ѣе наступаюћу ноћъ провести! Мракъ е већъ, а насъ нема кодъ нѣ! Садъ она, може быти плаче а може быти, да е іоштъ већма ослабила негъ што е пре была Престани, молимъ те, рече му Анђелия; срце ми парашъ са такowymъ речма. Сирота наша мати, шта не мысли! Она мысли, да смо изгубили пута и заблудили у шуму па су насъ зверови изели Али да е нъой знати, да смо мы овде затворени и зашто, она бы іоштъ већма кукала Шта знамо чинити, брате? Одавде немамо куда. Онай, кои насъ е затворио, тако оће Чуй, Светозаре, знашъ, шта ми дође у паметъ: дай да се помолимо Богу, некъ намъ опрости, што смо згрешили. Знашъ, да намъ е мати наша често говорила: кадъ е човекъ у великой нужди, треба одъ Бога помоћи да проси.

Тако е, имашъ право, сестро, дай да му се помолимо. Клекну дакле обое и склопивши руке почну овако на гласъ говорити:

Боже милостивый! Ты познаешь сва-
ку и найтайнію мысао и желю нашу; ты
знашь, да смо сагрешили, али уедно
знашь и то, шта насъ е на то навело.
Смилуй се, Боже на нашу болну матеръ
и укрѣпи ю! даруй іой толико снаге и
крѣпости, да свою несрећу понети може
и учини, да іой буди ко залогай леба до-
несе. Боже, буди милостивъ и нъой и
нама!

То е была молитва нъіова. Затимъ
устану и сузе убришу. Анђеліо, рекне
Светозаръ, чисто ми е садъ лакше. О-
сеѣнамъ, да самъ много спокойніи. Богъ
милостивый саслушао е нашу молитву.

Текъ што е Светозаръ ово изгово-
ріо, отворе се врата одъ себе. То е было
Велько, кой имъ е донео у чиніи кисе-
ла млека и подъ пазуомъ леба. Ево вамъ
децо мало млека и леба. Истина; вы ни-
сте то заслужили, вама не бы требало
дати ести, али има людій врло милости-
вогъ срца, кой васъ сожалую. Метне
предъ нъи чинію и лебъ па изыђе на
полъ.

На ове жестоке и преке речи Вель-
кове заплаче се Анђелія. Я немогу оку-

сити. — Ни я, одговори Светозаръ. Ахъ, камо среѣна, да е ово ело предъ нашомъ майкомъ, я онда не бы была овако печална, придода Анђелія.

Мракъ се спусти на землю и ноћъ наступи. Светозаръ и Анђелія стояху предъ прозоромъ и плакаху. Месець е по кои путъ бледе зраке свое изподъ црны облака крозь прозоръ у собу бацао и тако имъ учиніо на руку, те су могли спазити, да е прозоръ у башту окренуть.

Светозаръ прене на еданпутъ я као пробудивши се и разабравши се одъ тежке бриге, стане плъскати рукама. Сестро, знашъ, шта ми е дошло у паметъ? Да разбіємъ окно, па да се провучемо крозь нѣга у башту, а прозоръ ніе високо одъ землѣ. Я самъ то већъ промотріо. Има двапутъ высияе каошто самъ я. А помысли, надъ смо еданпутъ у башти, лаво ћемо наћи излазакъ на улицу, па ето ти насъ кодъ наше майке. Мы бы е долазкомъ нашимъ обрадовали, и не бы умрла одъ бриге.

Анђелія одъ тежке радости обесила се брату о вратъ. Айде брате, ради, ка-

ко найболѣ знашъ, па да бегамо и майку нашу обрадуемо! Тай часъ буде окно пробіено. Дай да понесемо собомъ лебацъ, кои намъ в данъ за вечеру, рекне Светозаръ. То баръ нѣ краѣа; то е садъ наше, а мы ћемо га однети матери. Затимъ се провуче крозъ окно и спусти се полако поредъ зида на землю у башту. Анђелія е дрктала одъ стра, но и опетъ се орабри, кадъ помысли, да в то прилика, да до матери дође, и провуче се крозъ окно гди е Светозаръ привати.

Садъ су обое были у башти и радоваху се, што су се затвора ослободили. Само имъ то бригу задаваше, што нису знали, гди бы најбезбѣднѣ изъ баште изићи могли. Светозаръ иѣаше напредъ мотрећи добро на сваку страну, а Анђелія за нѣимъ, едва дышући одъ стра. Пошто су тако на прстима тамо амо лутали, опазе, да су близу ограде, и потрче къ нѣой. О, благо нама! О, ала смо срећни! гле, врата су отворена! Сестро, мы смо избавлѣни! рекне тихо Светозаръ, и узме е за руку. Већъ су были тако рећи спасени; кадъ аль чую иза ограде неко тихо певанъ. Брже склонесе за еданъ цбунъ, докъ не прође тай певачъ.

А то е было Велько, кои примѣтивши одъ сноля, да су врата одъ баште отворена, уђе и затвори врата съ ключемъ. Мали бегунцы премрли су одъ стра. Гласъ браве было е ножъ у срце ньюово. Велько оде своимъ кутемъ у кућу.

Шта ћемо садъ? рекну збунѣни едно другомъ Дедъ садъ изыђи, рекне Анђелія. Немоймо очаявати, сестро, рекне Светозаръ. — Кадъ смо изъ затвора утекли, нисмо ни знали, да су баштенска врата отворена; може быти, даћемо нађи другій излазакъ. — Дуго су садъ ишли све поредъ ограде, еда бы јоштъ коя врата, и та отворена нашли, али имъ суетанъ беше трудъ. Шта ли ћемо чинити, Светозаре, рекне Анђелія, ако не узмогнемо изыђи? Садъ нити можемо изъ баште наполь, нити натрагъ у себу. Садъ смо текъ дали людма овимъ повода, да о нама зло мысле, еръ смо хтели утећи изъ затвора. Мы ћемо се и опетъ молити, да намъ опросте, аль намъ се неће приимити молба, те ћемо садъ дуже морати седити у затвору. Боме, ты погађашъ, сестро, одговори Светозаръ, то насъ чека за цело, само ако немогнемо

одавде изићи. Зидъ е высокъ, прескочити га неможемо, јоштъ ако не нађемо гди на другомъ месту врата, крозъ која бы могли проћи, ето ти намъ нове неволъ. Дай, да јоштъ еданпутъ обиђемо дужомъ зида, не бы ли на сређу нашу нашли која друга врата. Видишъ, нисмо были кодъ оны ябланова, што се тамо прне.

Брже болъ пођу тамо. Ту већ не беше зида, него е плетеръ повученъ быо уместо зида, али высокъ и чврстъ. Но при свемъ томъ Светозаръ самъ се тѣшаше, да ће наћи пролазъ. Крвавогъ га е труда и зноя стало, докъ е неколико пружа извукао и тако себи пролазъ начинио, крозъ кои се одма и провуче, а Анђелия за њымъ. И садъ су были слободни.

Но текъ што су одъ радости къ себи дошли, изтрчи предъ њи велика вашка и стане лаяти. Деца се препадно, али иису смела викати. Бранилису се, колко су могли и знали, али вашка све већма лаяше и устопце за њима иђаше. Деца се садъ збуне, стра иј мучаше, да на вику вашке не пође потеря за њима. Кадъ су већ подалъ у полъ измакли были, престане иј вашка гонити и врати се натрагъ. Обое уморни седну на влажну траву, а то е за здрављ Анђелие одвећ вредоносно было.

Мракъ е быо као тесто. Едва е кадкадъ по која луча месеца крозъ густе

црне облаке пробити могла. Деца, и онако одъ стра збунѣна, а одъ вашке іоштъ већма поплашена, нису ни знала, на кою су страну пошла, и тако заблуде. Ето опетъ нове неволѣ за њи. Анђелия се башъ яко препала была и стане плакати. Неплачи, сестро, тѣшаше є Светозаръ; съ твоимъ плачемъ мени већу тугу задаєшь, а прече намъ є садъ о томъ мыслити, како ћемо на правый путь изићи. Найпосле ако ноћасъ не наћемо нашу пештеру, наћићемо є сутра. Ахъ брате сладкій, придода Анђелия, жао ми є майке наше; она плаче неутѣшно за нама!

Садъ Светозаръ узме Анђелию за руку и пођу обое поскоро, ништа неговорећи. Ніє дуго траяло, али познаду, да су ушли у лугъ. У лугу бјаше мракъ іоштъ гушћій, прста предъ собомъ нису видели, зато су идући єдну руку на очи метули, да очи одъ противустоећи грана сачуваю, єрѣ нитъ є ту было пута, ни стазе. Сирота Анђелия корачала є съ najveћимъ страомъ, и што є већма могла стисла є брата за руку. Особито се страшила кадъ лишће на дрвама одъ

ветра покренуто зашушти или кадъ сова захуи. Већъ в скоро премрла была одъ стра.

На већу несрећу нѣову дигне се страшанъ ветаръ и буря. Мунѣ свакій часъ сѣваху и сѣиносѣу своіомъ осветляваху на часъ ову пустыню, одъ чега се наши путници немало уплаше. Садъ мунѣ съ грмлявиномъ учестаю, сильный ветаръ читаве грмове изъ корена обальваше а громови еданъ за другимъ падаху. Бѣдни наши путници стояху као осућени. Свакій часъ чекали су, кадъ ће њи или грмъ, или громъ утући или дивіи зверови изести. Анђелія стане у гласъ плакати; но Светозаръ е рабріо, ако е и самъ у найвећемъ страу быо. Садъ се силна киша спусти на землю, севанѣ муня и грмлявина престане, али е ветаръ јоштъ ако люляо дрва и страховито звиждао крозъ гране. Бѣдна деца, башъ су до коже покисла была, а нити имаю гди склонити се, нити виде прста предъ собомъ, нити могу сести на землю одъ влаге.

Анђелія кое страхомъ кое глађу измучена немогаше се више на ногама др-

жати и спусти се полумртва поредъ брата на єдну кладу. Светозаръ се садъ да у бригу збогъ нѣ. Остави ме брате, остави ме, да умремъ овде, рекне му съ полумртвымъ гласомъ Анђелія! Кадъ се вратишъ къ матери, кажи іой, да самъ е и па смрти одъ свегъ срца любила. Врло самъ ослабила, снага ме е издала, я умиремъ одъ слабости!

Светозару се садъ срце заплаче. Грунуше му сузе низъ образе. Сестро, говораше іой ецаюћи, узми кои залогайте поведи; то ће ти макаръ и найманѣ повратити снагу. Знашъ ли, да вазъ данъ окусила ниси!

То рекавши, да іой парче леба. И доиста пошто е поела, осети Анђелія себе нешто крѣпчіомъ. Е, видишъ ли садъ, брате, да смо згрешили, што смо кокошъ украли! Гле, како насъ е Богъ покарао. Сећашъ се, колико намъ е пута мати говорила, да е Богъ милостивъ и правосуданъ! Не, немоймо то никадъ заборавити! Веруй ми, Светозаре, пре бы умрла, негъ што бы пристала више на такво безчестно дѣло. — И я бы, сестро, одговори Светозаръ крозь плачь. — Бы ли могла

устати и ходати, Анђелио? Јо, немогу, одговори она; тако се слаба осећамъ, као да самъ дуго боловала. А куда знамо ићи? Та видишъ, да смо зашли съ пута, па ако пођемо далъ, јоштъ ћемо већма залутати. Дай да причекамо на овомъ месту докъ сване. Прокисли смо до коже, а киша јоштъ еднако пада, а и да пођемо куда, мракъ е, па можемо у какву яругу пасти, која ће одъ ове кише пуна воде бити. Найболъ седи овде поредъ мене и узми и ты кои залогай леба, еръ знамъ да си гладанъ. — Светозаръ послуша сестру своју, седне поредъ њѣ на кладу и заложи се мало лебомъ.

Ветаръ е јоштъ задуго дувао, нај-после киша са севанѣмъ муња и грмљавиномъ престане, и једна деца мало се узпокоје, осетивши, да се све утишало. Али су опетъ зато до зоре преседили на клади тесно едно до другогъ, као оно птићи у гњизду, да бы се угрејали.

Ноћ се учинила врло дугачка. Нај-после почне свитати. Садъ примѣте наши мали страдалцы, да лугъ нје тако густъ, као што су мислили. На лишћу видила се текъ по коя капљица одъ ки-

ше, птице почну цвркutati и съ гране на грану скакати; ветаръ се сасвимъ утишао, воздухъ е было чистъ и прохладителанъ. Све е предсказывало, да ће тай данъ быти прекрасанъ после ноѣашнѣ ужасне бурѣ. У тимъ запою петли, деца се обрадую, тврдо мыслиѣи по томе, да су близу села или вароши какве, и зато чисто се ободре и оживе, надаюѣи се, да ће лако на правый путь изыѣи.

Сирота Анѣелія сасвимъ се у лицу променула и была е бледа као иста смртъ. Како е ноѣасъ покисла, тако іой се альиница сасвимъ за тело прилепила и ед-ва е могла корачати. Светозаръ да бы іой олакшао, узме е подъ руку, и тако су полако ногу предъ ногу ишли стазомъ, коя имъ се указала, докъ нису на друмъ изышли. Светозаръ се врло обрадуе, кадъ позна, да е то онай путь, коимъ су они толико пута у варошъ ишли.

Радуй се, сестро, привикне Анѣелія, нашли смо пута! Неће проѣи ни два часа, и мы ћемо быти кодъ наше майке. — Ахъ, како бы я желила, да се часъ пре кодъ нѣ створимъ и да е узпокоимъ,

одговори живостно Анђелија; а знамъ добро, колико е бржна за нама.

Међутимъ и сунце се указа и наше страдање врло обрадує. Садъ су већ брже корачали и срце имъ е одъ радости играло, видећи себе на правомъ путу. Наскоро угледаю оно узвишено место, гди е пештера њіова была. Ахъ, како ће намъ сада бити, кадъ майку нашу угледамо! Треба све да іой исповедимо, ако ће насъ и карати; треба да признамо, да смо заслужили, да насъ покара; но мы ћемо іой се обећати, да ћемо у напредъ болји и поштеніи бити. У овомъ разговору приближе се къ пештери; коза, чимъ ій опази, потрчи къ њима, и они е миловаху, упутивши се къ пештери. Чисто самъ ти оживила, Светозаре, рекне Анђелија; тако ми е, као да самъ се наново родила. Кадъ дођу до пештере, нађу врата отворена; завире унутра, али Милеве не бјаше ту. Чисто се обое окамене, ненашавши матере. Погледаю едно у друго и запытаю се: Гди е наша мати? Затимъ потрче едно на одну, а друго на другу страну, да е траже. Мати! мати! викаху они, одзови намъ

се, дошли смо кући, небойсе! Али осимъ одека ништа ніе было чути.

Садъ се яко снужде и падну у оча-
яніе. Ахъ, како смо несрећни! рекоше
обое; наша сирота мати мора да е пошла
куда у лугъ, да насъ тражи, па е тако
негди и умрла. А знашъ, како е слаба
была, и ніе ништа имала ести; садъ ће-
мо и мы као и она умрети! Я осећамъ
на себи, настави Анђелія, да ћу скоро у-
мрети! Да е теби знати, брате сладкій,
како самъ я слаба! Ноге подамномъ дрк-
ћу, срце едва куца, руке ми ослабиле,
глава ме боли и едва могу гледати, све
ме нешто мами и вуче да спавамъ, како
се нећу више ни пробудити.

Нетужи тако, сестрице, рече іой
Светозаръ; све ће то проћи; ниси но-
ћасъ спавала, зато си тако ломна. Ле-
ви те проспавай мало, быће ти лакше. Я
то неверуемъ, да е мати наша овде гди
у лугу умрла; веруй, она ће доћи, и мы
ћемо е видити. Негуби надежде. Сес-
тро, мыћемо е овде чекати; она ће се за-
цело овамо вратити, да видя, есмо ли
дошли. На ове речи утѣши се мало Ан-
ђелія.

Светозаръ уђе у пештеру, наложи ватру и позове Анђелию унутра и седну обое поредъ ватре, да се грею и мокре альине осуше. Светозаръ е међутимъ често на полѣ излазіо и изъ свегъ грла ви- као матеръ по имену. Найпоследѣ, пошто имъ се альине мало осуше, изыђу обое, дозываютъ свою майку. На неописану радость нѣову чую гласъ издалека, кои имъ се одзываете са речма: овде самъ, овде самъ, децо моя! Она е! то е нѣнъ гласъ! дрену обое и потрче онамо, од- куда е гласъ долазіо. Наскоро нађу свою добру матеръ, коя се задувала, трчећи имъ укобъ. Неописана радость нѣна бли- стала іой е изъ очію. Пригрли къ себи обое и стане ій любити неброено пута, говорећи загушльивымъ гласомъ: децо моя! мое две сироте! Но осетивши, да іой снага изнемогава, спустисе на посте- лю, непуштаюћи ни едно изъ свои нару- чія. Мало часъ одморивши, се, изыђе на полѣ, да види иде ли ко. Текъ што се врати она у пештеру, упути се къ нѣ- ма еданъ човекъ. Ево ій, ево, рекне му Милева, и представи му ій обое. А то е было онай Господинъ, одъ кога су кокошъ украли. Деца познавши га, загрле свою

матерь око врата, тискаюћи се у крило и недра пѣна, као да бы се сакрyти же-лила. Не плашите се, децо, рекне имъ мати, рабрећи ий, то є вашъ наибольшій пріятель.

А гле мои апсеника! рече іоштъ неко, кога деца и по гласу и по изгледу познаду, да є Велько, баштованъ; небойте се садъ, децо, све є опроштено, рече имъ онъ, заборавите на оно што є было!

Деца садъ одтргну се изъ наручія материны и падну на колена предъ Господиномъ, чію су кокошь украли. Вы видите, Господине, рекну обоє, сузе ронећи, да вамъ нисмо лагали, кадъ смо рекли, да є наша мати болна и бѣдна! — Любезна децо, одговори имъ разнѣженный Господинъ, и гушећи се у сузама: любезна децо! то рекавши хтеде да ий обгрли, но деца препаднута потрче матери у наручія. Загрлите га, децо, опомене ий мати, та то є вашъ отаць! — Нашъ отаць! повтори Светозаръ са удивленіемъ, отаць нашъ? Како є то, та онъ є врло богатъ, а насъ є оставіо, да у оваковой сиротини цвилимо? Башъ онъ истый, настави

мати. Деца му садъ притрче у наручія. Пошто їй се намилує приступи и къ матери, коя є толике бѣде, стра и муку поднела, докъ їй є дотле однеговала и възпитала. Милева одъ прекомерне радости была є скоро изванъ себе. Боже! проговори потмулымъ гласомъ, я умиремъ!

Светоликъ іой брже притрчи у помоћъ; но Светозаръ сети се, одкуда та крайня слабость нѣна долази, утрчи у пештеру и донесе іой леба. Ево, мати, окуси мало леба, та одъ три дана ниси скоро ништа окусила.

Ова нѣжна брижљивость Светозарева о своіой матери косне се дубоко срца отчиногъ. Милева окуси одъ леба и буде іой лакше, а преко свега оживляваше є то, што є гледала предъ собомъ супруга и децу. Светоликъ са Светозаромъ уведу є изподъ руке у пештеру.

Кадъ є Светоликъ у пештеру ушао и видіо, каква є крайня сиротиня у нѣой, чисто се згрозіо. О, жено моя, о децо моя! рекне онъ, колике я каквесте неволѣ и нужде вы овде претрпите морали! Мы смо одскора постали тако бѣдни и сасвимъ несрећни, одговори му Свето-

зарь, докъ самъ я птице ловіо а моя сестра котарице плела, мати наша ніе была болестна; мы нисмо тако нуждни были, као садъ, и нисмо были неспокойни. Мы смо свагда мирно спавали на овой сламној постели и нисмо пештеру нашу оставляли, само кадъ насъ в лепо време измамало. Е, децо, одсадъ ћемо бити срећни, рекне му Светоликъ. Мати! онъ ће све насъ срећными учинити, викну у гласъ деца.

Светоликъ е, као што ће сами читатели знати, изпытывао децу, гди живе, и будући му е жао было деце, коя су изъ крайнѣ нужде у краћу упустила се, пошлѣ тайно свога слугу до пештере, да се увери, есу ли деца истину говорила. Слуга нађе пештеру и у нѣой Милеву у найвећој жалости. Каже іой, шта се съ децомъ нѣномъ случило, но уедно придода іой и то, да се Господинъ нѣговъ врло сажалио надъ нѣима и неће ій казнити. Мати чувши, шта се съ децомъ збыло, потрчи безъ душе тамо, гди су деца затворена была; но кадъ е тамо стигла, деца су већъ была утекла, као што іой е то Велько и казао. Она ій е сву драгу ноћъ тражила по околини, и кадъ

ій не нађе, врати се уютру къ Светолику. Онъ се старао у колико є болъ знао и могао, да є утѣши; увераваше є, да и онъ у нѣной скорби участвує и нуђаше є одъ свое стране свакомъ могућномъ помоћу. Некъ свакій читатель представи себи, како су се зачудила а уєдно и обрадовала оба ова супруга, кадъ су се овомъ приликомъ после толикогодишнѣгъ разстанка познали. Онъ є умоли, да му приповеди судьбину свою по одлазку нѣговомъ на путь, коє кадъ она учини; настави онъ о себи приповедати, како є на мору пао у руке разбойническе, кои су га заробили; како се после петъ година одтуда избавіо и кући своіой похитао, но Милеву не нашао, нити му знађаше ко о нѣой казати, куда се дела; како є после изъ очаянія рѣшіо се живити у ономъ предѣлу, у комъ се на море навезао, и ту у самоћи оплакивати свою судьбину, завршивши съ тимъ, како се садъ неописано радує, што га є Богъ съ нѣомъ и дечицомъ саставіо. Садъ се радостни дигну и пођу къ пештери, да виде децу, па се после спреме и пођу сви заєдно къ Светоликовой кући. Кадъ су пошли, окрене се Милева іоштъ єданпуть на пеш-

теру и предъ свима рекне: кућо моя, сиротиньо моя, я те садъ оставлямъ, али те нећу заборавити; я ћу често овамо долазити и сећаћу се свега, што самъ у теби преживила. Я ћу се одъ тебе научити, како ми треба ценити и уважавати ову мою саданю срећу, и благодарити преблагомъ Творцу на отеческомъ стараню Неговомъ о мени.

Велько е сву имовину ове бѣдне породице баціо на леђа, а коза имъ устопце слѣдоваше. Анђелия ю плѣскаше и миловаше одъ радости, па и разговараше се съ њомъ. Ты ћешъ намъ опетъ бити другъ нашъ, ель? говораше іой. Ты ћешъ намъ и опетъ давати млека. Кадъ су ушли у кућу, обрадуо се деца, кадъ виде прекрасно намештене собе, а іоштъ се већма обрадоваше, кадъ видоше, да се мати њіова у нове и богате альине преобукла. Хвала Богу, рекну између себе, садъ е мати наша срећна! Ахъ за ову велику милость треба да усрдно благодаримо Богу.

Ако и есте Милева изъ найвеће и найцрнѣ сиротинѣ дошла у богаштину, опетъ се зато ніе погордила. Найвећа

радость нѣна была е та, да чини добра и да тѣши оне, кои су несреѣни, као што е она была. И деца нѣна, већ одъ саме нарави добра, подражаваху іой и съ радосћу надгледаху децу селячку, съ чимъ су могла.

Светоликъ купи оно место, гди е супруга нѣгова съ децомъ тако бѣдно живила, и наспрамъ пещтере, коя е остала као што е и была, сазида еданъ дворець, у кои насели едну сироту породицу, коя га е свагда благосиляла. Светоликъ са Милевомъ и дечицомъ често бы излазио овамо и ту по читавъ данъ пробавіо. Жена, коя е ту у дворцу живила, служаше ій лебомъ и млекоомъ. Овай белый, мекій лебъ, рекла бы Милева са дечицомъ, опоминѣ насъ на негдашню нашу сиротыню. О, любезни мои, рекне Светоликъ, сладакъ е свакій онай лебаць, кои се честнымъ начиномъ и съ добрымъ дѣлма набавля!

ЗЛОНАРАВНО ДЕТЕ.

Добриной и Лютица были су браћа рођена, али врло нееднаке нарави. Добриной е было добаръ и родительима своима послушанъ, а Лютица е было злочестъ и упркосъ родительима све в оно чинію, што су му ови забранъивали. Добриной е збогъ добре нарави свое и родительима своима, и свакоме у вољи было; но Лютицу то ніе приволъвало, да и онъ буде тако добаръ као братъ нѣговъ, него га е іоштъ већма огорчавало.

Онъ често говораше Добриною: ты си кривъ, што на мене свакій мрзи; па зато га е као старіи и ячій выше пута добро избію. Сирома Добриной сносио е ударце нѣгове и ніе смео родительима потужити се, боѣћи се, да га не изпсую, што се на брата свогъ жали.

На Лютицу су и сва сусѣдна деца мрзила, нити су хтела съ нѣиме играти се. И кадъ бы имъ се силомъ за друга у игри наметнуо, сместа бы игру прекинули и разилазили се. Лютицу су обично звали убоицомъ.

Родительима е врло тяжело было, што имъ е сынъ тако неваляо. Отаць га е

выше пута световао, говорећи му: Чедо мое, да ли ћешъ се кадгодъ оставити те твоје злочесте ћуди! Заръ невидишь, да свакъ живый на тебе мрзи? Што ниси добаръ као твой братъ, па бы и тебе свакій радо имао као и нѣга. Но срце у Лютице было е одъ камена. Онъ е све ове благе речи очине изсмеявао. Вышепута спазіо е мать свою, како е снуждена и забринута, видећи га тако злонаравна и непослушна; но и та скорбъ и брига матерня слабо се срца нѣговогъ коснула. Онъ е остао онай истый, невалялаць, убоица.

Нѣгова наймилиа радость и забава была е бацати се каменѣмъ на мимопролазеће люде, разбіяти окна на туђимъ прозорима, тражити птичія гнѣзда и кидати главе голуждравымъ птаћима. Имао е едно псето, кое га е свуда пратило, и кое е онъ изъ пакости пуйдао часъ на деду, коя су се по улицама сиграла, часъ на просіяке, кои су предъ врата кућевна долазили и милостыню просили.

Еданпутъ изыђе у полѣ, гди спази едно младо пастырче, и іоштъ издалека стане каменѣмъ бацати се на нѣга, и све

ближе къ нѣму приступати. Сирото па-
стырче сносило в ударце безъ сваке од-
бране.

Међутимъ изтрче изъ єдне оближнѣ
ограде деца селска, коя су се у истой
сиграла, но кою Лютица пре тога нїе ви-
діо, притрче бѣдномъ пастьрчету у по-
моћъ, нападну на Лютицу и тако га из-
бію, да се съ места дићи нїе могао.

На велику срећу Лютице и Добри-
вой се десіо у полю и све є очима ви-
діо. Зато потрчи безъ душе и замоли
децу, да престану одъ боя. И деца га
таки послушаю. Видишь, рекну деца
Лютицы, како пролази онай, кой кавгу
тражи. Да ниси убойца, не бы было бі-
єнь. Аль тако ти треба, да знашь, ко
зло ради, мора га зло снаћи, было садъ,
было после.

Лютица є плакао одъ тежке люти-
не, а Добривой га подигне и поведе со-
бомъ кући. Кадъ су се одъ деце поуда-
лили, проговори Лютица срдито Добри-
вою: Зашто ты недође мени у помоћъ,
да ій се сить натучемъ?

Добривой. О, ала си ты чуданъ,
Лютицо. Та я мыслимъ, да самъ болѣ

урадію , што самъ васъ развадію. А да самъ се іоштъ и я умешаю, боимъ се, ты бы іоштъ веће маснице имаю.

Лютица. Да, да, знамъ я тебе. Ты си само своя ле҃а чуваю. Бояю си се, да непрећу ударцы съ мене на тебе.

Добриной. Видишь како си неправеданъ. Ты дакле іоштъ нисада неверуешъ, да те я любимъ.

Лютица. Мени є свеедно , та ме любію, та мрзію на мене.

Добриной. Добро, добро, Лютицо! Да я тебе нелюбимъ , я бы рекаю : нека, нека, о, да га о҃е баремъ добро избити. А добро знашь , да си самъ кавгу започео, кадъ си на оно невино пастырче напаяю, а заиста су деца она право имала, што су ономъ бѣдномъ у помо҃ь притекла.

Лютица. А по чему су деца имала право на мене напасти? Я видимъ, ты тражишь, да ти захвалимъ на труду, што ій правдашь.

Добриной є на то о҃бутаю и водію га за руку ку҃и. Лютица є неколико дана одлежати мораю одъ удараца, кое є у по-

лю добыю. Но зли люди, чимъ почну оздравлявати, а они већъ измышляваю, како ће нова зла чинити.

Докъ є Лютица у постелѣ лежао, мати сирота ніє одступала одъ нѣга. И да бы ову нѣжність матерню наградио, чимъ се толико предигао, да є по соби ходати могао, пусти изъ кавеза птицу, кою є мати нѣгова врло радо имала. Най-после принуђенъ є быо отаць уместо речій строжія средства употреблявати, да га украти и опамети. Кадъ бы му отаць штонибудь паложіо, да учини, а онъ бы му по обычаю свомъ непристойно и брѣцасто одговоріо, одчаса бы га наказывао. И да бы му сваку прилику одузео зла чинити, а особито людма прозоре разбіяти, забрани му, да изъ себе никуда несме крочити. Ова стега привела га є у очаяніє; али опетъ зато о исправленію свомъ ни найманъ ніє мысліо. Шта выше, смисли, кадъ се стеге ове ослободи, да іоштъ горій буде негъ што є досадъ быо.

Добривоя є свакій любіо збогъ кротости и добродушія нѣговогъ. Онъ є и у дому и ванъ дома благопристоянъ быо,

и зато му е дозвољено било изыћи и про-
ћи се, куда му е воля. Нѣму е жао бы-
ло за братомъ, што е подъ стегомъ, и
старао се усовѣтовати га, да се попра-
ви. Немой, любезный брате, довека зао
быти, говоріо бы му Добривой, заръ не-
видишь, како то родительма нашима
тежко и жао пада?

Лютца. А што ми се ты наме-
ћешъ за учителя? Лако е теби тако го-
ворити. Ты си нѣовъ любимаць. Нѣи-
ма е све лепо и добро, штогодъ ты у-
чинишь.

Добривой. Е, да. Ты се варашъ,
любезный брате. Веруй, родители наши
любе и мене и тебе еднако. Истина, я
се трудимъ, да имъ у свему угодимъ; и
они су тако добри, да ме іоштъ нису по-
карали. А ты ій свакій часъ вређашъ;
ето ономадъ си изъ єдне пакости испу-
стіо птицу, кою е мати наша тако радо
имала, а могао си да то нечинишь.

Лютца. Гле, гле! па заръ іоштъ
и ты оћешъ да ме учишь? То рекавши,
замане рукомъ, и што е игда могао, у-
дари Добривоя по глави; но овай му ніе
вратіо, него га е само речма прекорео.

Лютица се већъ яко прозліо, и поредъ толикогъ настояваня о исправленію нѣговомъ ніе се ништа могло съ нѣиме учинити. И што се выше ревновало, да больій буде, и што є чешће казнѣнь бывао, све є то горій постаяо. Отаць є быо справмъ нѣга врло строгъ и мотріо є на сваку стопу нѣгову, а уєдно му є свагда задавао да што ради, да чита' или да пише, само да ніе залуданъ. То є за Лютицу тако тяжело бремя было, да га већъ выше ніе могао сносити. Зато науми оставити домъ родительскій и тумарнути куда у светъ. Нѣму се чиняше, да ће све дотле несрећанъ бити, догодъ є предъ очима свои родителя, а чимъ се одъ нѣи удали и свой господаръ поставе, да ће сместа подпуно срећанъ бити. Да, да, рекне онъ у себи, морамъ оставити отца и матеръ. Шта є деце у свету, коя безъ родителя живе! Єто имъ любимца нѣіовогъ, Добривоя, нека се съ нѣиме тѣше. Баремъ одсадъ нећу очима гледати, како га мазе и како му угађаю, а мене попрєко глєде, псую и протерую. Па при свемъ томъ онъ є само у толико больій одъ мене, што се уме улагивати; и што манъ коєкуда витла не-

го я. Али то е лицемерство. Некъ имъ е просто; нека га любе одяко, како и колико имъ драго, а имъ нећу у томъ сметати. Я ћу се удалити, нѣи оставити, и быћу слободанъ и срећанъ. Радићу, што ми е воля. Неће ме выше ни учитель, ни отаць, ни мати терати да учимъ у време, кадъ бы се я найрадїе сигао.

Тако е размышлявао у себи неблагодарный Лютица. Онъ е заборавїо ону негу и нѣжностъ свои родителя, кою су они нѣму указывала, еда бы га како укротили и благонаравныкъ учинили. Онъ е већъ и самый онай данъ назначїо, у кои ће се у светъ отиспути. И никадъ нїе было горїй и люћїй, негъ што се предъ полазкомъ своимъ показао. Ево како се растао одъ дома родительскогъ.

Целу ноћъ нїе спавао, и текъ што е свитати почело, дигне се волако изъ постель, обуче najlepше альине, кое е имао, између прочегъ пршнякъ са серебрянымъ дугметима; после метне златанъ сатићъ, кои е одъ родителя добыо, у цепъ, и тури у чизму серебромъ окованый ножићъ. Онъ е све то зато собомъ узео, да њй за добре новце продати, и путь

свой далъ продужити може. Затимъ у-
ђе на прстима у куйню, украде єданъ
мекій лебъ и подобаръ део меса, за-
віє у крпу єдно и друго па онда крозь
мала стражня вратаоца измакне на ули-
цу. Псето нѣгово, кое є исто онако зло
было, као и онъ, ишло є и сада за нѣимъ.
Лютица садъ почне изъ све снаге бега-
ти, да се колико може бити далъ удали,
докъ є іоштъ помрчина.

Кадъ є Лютица овако у трку съ псе-
томъ и необзирући се натрагъ две милъ
преюріо, седне на траву да се одмори,
уклонивши се съ друма єдну четвртъ ча-
са. Кадъ се дигну у моіой кући, гово-
раше онъ у себи, и опазе да мене нема,
знамъ, да ће ме свуда тражити. — Сре-
ћомъ нѣговомъ близу до нѣга беше из-
воръ єданъ, и онъ се найпре уміє и на-
піє ладне водице, па после метне свой
завежляй предасе и єђаше врло сладко.

О, каква є то сласть, своимъ госпо-
даромъ бити! рекне онъ: идемъ, седнемъ,
єдемъ, спавамъ, кадъ ми є воля. Я бы
манить бую, да самъ остао кодъ роди-
теля. Та свагда бы одъ нѣи зависіо и не
бы никадъ главе дигао. Погледи у часоказъ,

гле, садъ в текъ шесть сатій. Садъ мой братъ устае и одма мора кнъигу у руке узети и по читавъ сатъ съ нъомъ забавляти се, па после писати, па онда у школу; — а я, — я ъу лепо лежкати овде на трави, или се склонити тамо у лугъ, или ъу далъ поћи. Да самъ кодъ куће, іоштъ бы два сата морао чекати, докъ доручакъ добіемъ, а гле, овде у слободи већъ самъ доручковао, и до два часа моћи ъу іоштъ єданпутъ.

У тай паръ залае псето нѣгово. Лютица погледи, и види човека, кои стазомъ єдномъ управо къ нѣму иѣаше. Савъ в было прашльивъ и носаше торбу на леѣима, а у руцы држаше повелику палицу. Псето лаюћи приближи му се по добро, а овай га палицомъ своіомъ мазне жестоко. Лютицы то врло жао бы, али неуздаюћи се ни у себе ни у псето, ніе смео ништа путнику, кои в крепакъ и снажанъ было.

Кадъ овай спази белый лебъ и пещицу предъ Лютицомъ, приступи ближе, поклони му се и рекне: Помози Бѣгъ, младый Господине! Лютица му ништа не рече, само се главомъ мало поклони. Пут.

никъ седне, одреши свою торбу, извади стакло съ віномъ и метне у воду да се мало олади. О, какавъ красанъ доручакъ имате, проговори онъ Лютицы, а немате ни капи віна. Ако имате волю, я ћу васъ съ драге волю послужити са овымъ изъ стакла.

Понуда ова косне се срца Лютице. О, рекне онъ у себи, я самъ то напредъ знао, да ће люди изъ света любезни и милостивин бити спрамъ мене него мои родители. Гле, путникъ, странаць еданъ, и по изгледу сирома човекъ, садъ ме првый путъ у свомъ веку видію, па како в любезанъ и добаръ; нуди ме са своимъ віномъ. Да шта ће радити, шта ли ће мыслити люди о мени, надъ ме болъ познаду! О, благо мени, та кодъ овако добры людій нећу я ни у чемъ оскудицу трпити!

И да бы се и онъ тако учтивымъ и братолюбивымъ показао спрамъ путника, понуди га белымъ лебомъ и печеницомъ. Овай, и онако гладанъ, ніе чекао да га іоштъ еданпутъ понуди, него се наклони и стане савіяти, као да три дана ніе ео, па за затимъ натегне флашу и вы-

ше одъ пола попіе. Напивши се пружи
стакло Лютицы, да и онъ сркне. Люти-
ца текъ што є стакло до уста донео, по-
зна, да нїє віно него водньика уфлаши, и
сркнувши мало да є натрагъ путнику, не-
хотећи му рећи, како се преваріо. Ме-
ђутимъ путникъ є добро познао на Лю-
тицы, да се овай преваріо, али се онъ
томе и невештъ чиняше, него са іоштъ
болымъ апетитомъ прїоне око печеня и
леба и на велику жалость Лютице лепо
све смири. И тако неостане Лютицы ни
только колико да поужина.

Кадъ є путникъ себе добро намиріо,
ондаће упытати Лютицу: Бога ти, бра-
те, далеко си науміо?

Лютица. Я самъ пошао овымъ пу-
темъ, а самъ незнамъ, куда онъ води.

Путникъ. Е, небрини се, и я ћу
тимъ путемъ, и мыслимъ да ћу до три
дана у Цариграду быти.

Лютица. Благо мени, и я ћу съ
тобомъ тамо ићи, само ако ћешъ ме при-
мити за друга.

Путникъ. А што не бы? Я се
радуемъ, што самъ найшао на таквогъ

друга као што си ты. Я видимъ; да ты до садъ іоштъ никуда ниси ишао, и мило ми є, да те проведемъ по Цариграду. У дружеству се слађе и пріятніе путує.

Лютица учтиво благодари путнику на доброту нѣговой, помогне му торбу нѣгову на леђа бацѣти и пођу далѣ. Што су далѣ ишли, све су у болѣ познанство долазили. Томъ приликомъ дозна путникъ, да є Лютица побегао одъ куће. А ты малый ниткове, помысли у себи, ты си погрешіо, и неможе ти се тако лако опростити. Ты си заслужио, да казнѣнъ будешъ. Аль чекай! добро кадъ си ми пао у руке. Я ћу ти показати, да деца само донде могу добра быти, докъ су предъ очима свои родителя.

Около подне стигну у єдну врчму. Лютица є быо гладанъ и врло се обрадовао, кадъ є прочитао на даски, коя є надъ вратима висила: Овде се може у свако доба добро єсти и пити. Лютица є ове речи на гласъ прочитао, а путникъ му утрчи у речъ и рекне: аль за новце, брайко! Имашъ ли новаца? Имамъ нешто мало, одговори Лютица. Е, кадъ имашъ, рекне путникъ, а мы айдемо уну-

тра, моћи ћемо ручати. И тако уђу у крчму. Путникъ одма наручи ручакъ за Лютицу, кога є своимъ господиномъ назвао, а себе за слугу нѣговогъ издао.

Лютица се чисто гордіо и поносио, што га є овај своимъ господиномъ назвао и почне на себе држати, увртивши себи у главу, да є онъ у той крчми сада важно лице.

Ело се донесе и путникъ се тако нахлопи, да є гладномъ Лютицы єдва што у део пало. Сирома Лютица дао є што є годъ имао за ручакъ, и одма пођу далъ.

У путу помисли у себи Лютица: овај мой другъ врло є лукавъ. Поѣде све што є у мене было, а са своимъ єломъ у торби іоштъ ме ніє ни понудио; и зато науми да га при првой прилики остави.

Около четири сата предъ вече рекне путникъ: Дай да се мало одморимо. Ево намъ лепа лада, да подъ нѣимъ мало одпочинемо, а єво намъ извора, да се мало разладимо. Я самъ ютросъ о ужини пове твой лебаць и месо, па ніє лепо, да те садъ непонудимъ са моимъ об-

рокомъ. То рекавши, извади изъ торбе нешто црногъ леба, лука, и соли. Ово е врло здраво єло, настави путникъ и понуди Лютицу, да се привати. Лютица се надао, да другъ нѣговъ честитіе што има у торби, али шта е знао; садъ е дошло време, да е туђа воля преча и старія одъ нѣгове. Одсече парче леба, и узме єдну главицу лука, те се мало заложил, а затимъ се ладне воде напиє. Друже, рекне путникъ, вежући свою торбу, іоштъ е високо сунце, греота е, да пропуштамо време, него да идемо далъ. Ако се овако пожурино, быћемо скоро у Цариграду. Є ли да е путовати врло пріятно? Лютица се текъ само намршти, аль му ништа неодговори.

Предъ ноћъ стигну у єдну сиротиньску крчму, гди ће и преноћити. Лютица е и гладанъ и жеданъ быо, само да су іоштъ у крчмара честитія єла была. Али гладанъ човекъ небира много; зато е и овимъ гладнымъ путницима добро дошао промрзнутый кромпиръ и ускисло пиво, коє имъ е крчмаръ за вечеру изнео. Єдући, сетіо се Лютица оны красны и вкусны єла, коя е у дому родительскомъ свакій данъ имао. И ако и нів хтео при-

знати да е погрешіо, што е изъ дома родителскогъ утекао, опетъ се у срцу люто каяо, што е то учиніо.

Ако имате волю спавати, продере се крчмаръ, ходите, постеля е готова, и узевши фенѣръ у руке, поведе іѣ у конюшницу, гди е доиста постеля за нѣи спремлѣна была. Лютица видивши, да осимъ два три снопиѣа сламе, кою е крчмаръ по землѣи прострео, нема друго ништа, заплачесе, и неколико суза скотрляю му се низъ образъ. Но и опетъ одма легне, еръ е яко уморанъ быо и брзо заспи.

Да га оставимо садъ некъ спава, него да се повратимо куѣи нѣговой и да видимо, шта се тамо збыло. Текъ што се чуло, да Лютице нема, сместа се цела куѣа узбунѣи. И ако е и быо Лютица неваляо, опетъ су га зато родители любѣи. Они нису знали куда се део. Спочетка су мыслили да се у рѣки утопіо; но кадъ су дознали одъ млаѣи, да су стражня куѣевна врата отворена затекли, и да ни псета нѣговогъ нема, кое е обычно свагда съ нѣиме ишло, одма падну на ту мысао, да е морао некупа утеѣи. Но гди да га траже? Распытывали су на све

стране, али све залудъ. Отаць и мати тужили су и плакали за нѣимъ. Да є само могуће было Лютицы видити, како родители за нѣимъ жале, онъ бы се доста уверіо да га любе. Да, нѣга бы то до срца потресло, и онъ бы се може быти поправіо. Деца, ако и увреде свое родителъ, опетъ ће наћи у срцу нѣіовомъ доста родительске нѣжности прама себи.

Лютица како є у вече легао ніє се ни будіо до белогa дана. Кадъ се пробуди, погледи око себе, не бы ли сапутника свогъ спазіо, али овога не бѣше у конюшнѣицы. Помысли, вальда є отишао у куйню да тражи што за єло. Дигне се и самъ съ постелъ и стає се облачити. Алъ немало се зачуди, кадъ у место свои чизама нађе издрте опанке свога друга-ра. Зачуђенъ маши се рукомъ у цепъ одъ прслука, и іоштъ се већма препадне, кадъ опази, да ни златногъ сата нема. Мене є неко поарао, рекне онъ сиромасасвимъ снужденъ. Међутимъ да бы се о свему іоштъ болъ уверіо, отиде у крчму и упыта крчмара, да ли є ютросъ видіо другара нѣговогъ. И крчмаръ и сви домаћи одговоре, да другара нѣговогъ одъ синоћъ нису видели. Садъ се

сви у крчми узбуне и најпосле дознаду, да є другарь през зоре друмомъ даль отишао и безъ сумиѣ чизме и сать собомъ однео. Лютица бризне плакати. Тако ти треба, рекне крчмарь, кадъ непазишъ съ кимъ путуєшь. Но, дете, настави даль крчмарь, вечера синоћня ніє плаћена; я оћу мое. Лютица му крозь плачь одговори, да ни паре нема. То є іоштъ већа жалость за тебе; али я писамъ дужанъ бадава паранити оне, кои поваца немаю, то бы онда и я скоро просіявомъ постао. Него могу се іоштъ одъ тебе наплатити. Я ћу узети твой фесь новый съ главе, онъ ће залећи колико синоћня вечера вреди, али те опеть зато нећу оставити гологлава. Имамъ єданъ старый мастанъ калпакъ, кои ми нетреба, даћу ти га.

Лютица, видивши себе у такой невољи, пріими калпакъ и плачућа поће даль путемъ. Псето нѣгово, гладно као и газда нѣговъ, ићаше за нѣимъ снуждено, оклопивши уши доле.

Садъ текъ позна Лютица, до чега є дошао и то своіомъ собственомъ кривцомъ. Я самъ хтео да напркосимъ мо-

имъ родительима, говораше онъ у себи, па самъ самъ самъ себи наудио. Ахъ, шта самъ тужанъ учинио? Я самъ мысліо, да ће ме свакій радо пріимити и о мени бринути се, а где, я наилазимъ на люде, кои ме презиру, и кои ме краду. Садъ видимъ, да су ме родители мои любили, ако їй и єсамъ выше пута вређао. О, садъ видимъ, да самъ врло неваляо и злочестъ быо!... Дай, да се вратимъ кући.... Родители су мои добри и опрости ће ми ову погрешку мою, и любиће ме као и пре. Да, да, башъ ћу се вратити. Отаць ће ми опростити, а мати ће ме може быти іоштъ и любезнымъ сыномъ назвати. Што науміо то и учинио. Пође натрагъ. Но текъ што в сто коракляя учинио, стане. Кудъ самъ пощао? упыта себе; шта самъ науміо? Може быти, да ће ми родители опростити погрешку, али ће ми се сви прочи ругати и изсмеявати ме. Добривой ће и оцетъ быти любимаць, и іоштъ ће му већма угађати него дояко; а мени ће рећи: видишь, Лютицо, твой братъ ніе насъ оставіо, као ты.. Не, не, нећу се вратити. Я бы у дому родительскомъ сто пута несрећниіа быо негъ што самъ садъ!

То рекавши, обрнесе, и пође ономъ стазомъ кою є мало часъ оставіо.

Лютица већъ ніє быо онако гордъ, као юче, кадъ є говоріо: садъ самъ слободанъ, садъ ми немогу выше родительи закраћивати, немогу ме натеривати да учимъ, кадъ немамъ волю; радићу одяко, шта ми є воля. — Онъ бы садъ Богъ зна шта дао, само кадъ бы се у кући родительской створити могао; ако и есте знао, да ће га родительи накарати па да ће и опетъ съ братомъ своимъ у школу ићи и одъ ютра до мрака еднаво учитисе морати.

Идући тако замышлѣнъ путемъ, о-
гладни. Аль шта ће єсти? Тужанъ и жалостанъ спустисе подъ едно дрво и стане горко плакати. Но ко є сузама гладъ свою засытіо? Почне чупкати траву и жвакати, но то є врло мршава ужина была. Сузе су му еднаво низъ образъ капале. Онъ уздане и рекне: Тежко мени, ала самъ несрећанъ! да самъ кодъ мой родителя, я бы имао свега задоста. Тамо ме є све готово чекало. Башъ самъ ружно урадіо, што самъ побегао. Садъ се сећамъ оны речій мое матере, да Богъ

често наказує непослушну и неблагодарну децу. То се башъ садъ на мени збыло. Я самъ онда тако глупъ и пустъ быо, да на те речи нисамъ ни слушао. Утимъ маши се у цепъ и нађе парче окорелогъ леба, и съ найвећомъ сласћу радостанъ поѣде га.

Но и псето нѣгово беше врло гладно, и свакій часъ лаяше, изчекиваюћи на свой ручакъ. Али Лютица неимаюћи чимъ и себе заранити, удари га по нюшки за тако продрзливо исканѣ. Кадъ оно види како га господинъ нѣговъ предусрета, и кадъ се сети пређашнѣ свое раане, раскае се и само што е у светъ пошло, и одма се врати кући натрагъ, а Лютицу остави самогъ. Лютицы то веоматежко и жао паде, што га е и псето оставило. Ахъ, уздане и рекне, садъ видимъ, да ме се свакъ живый клони. Башъ е света истина, да се одъ злогъ човека свакій удалява. Да баремъ нисамъ псето онако по нюшки ударіо, баремъ бы оно поредъ мене и самномъ было. Што е Лютица далъ корачао, све е то гладни быо. И ако и есте пово парче окорелогъ леба, кое е у цепу нашао, опетъ е зато исто онако гладанъ быо као и пре.

Да се сиромѣ у бригу, шта ће радити, коли ће му дати ести кадъ новаца нема. Маши се и опеть у цепъ и стане по ћошковима разсуге мрве одъ леба купити и ести. У томъ приспѣ до едне крчме. Помысли у себи: дал' да ућемъ? Аль га стра уздржаваше одъ тога, еръ едне паре неимаѣаше, чимъ бы ело платію. Най-после зажмури и уће, мыслећи у себи да ће имати у крчми людій, кои ће се сажалити и дати му да повечера. У крчми нів никога было, осимъ едне старе баке, коя є седила и прела. Скине свой калпакъ и съ врло боязливимъ гласомъ проговори: Майко, можете л' ми дати, да што повечерамъ?

БАБА. Могу, сыне, зашто не бы? за новце даћу све што ти є нужно.

ЛЮТИЦА. Ахъ, майко, аль я немамъ новаца.

БАБА. Немашъ новаца? — Е, мой сынокъ, безъ новаца нема вечере.

ЛЮТИЦА. Аль самъ я майко строта гладанъ. Заръ є то право, да одъ глади умремъ, зато, што новаца немамъ?

БАБА. А што не радишъ, па бы имао новаца, те не бы одъ глади скапао.

Лютица. Аль, майко, я неумемъ радити.

Баба. Шта, неумешъ радити? То є іоштъ горе по тебе, ко неуме радити, тай незаслужує да живи.

Лютица. Тако дакле я морамъ умрети одъ глади! То рекавши, седне на прагъ кућевный и стане крозь плачь ядыковати: Тежко мени, неће нико да ме пожали. Я ћу одъ глади умрети.

После сети се, да є за ужину, кою су юче пњи двоица єли, залегаво фєсь нѣговъ, предомыслисе дакле, да уместо новаца даде штогодъ одъ свои альина, па уће у крчму и рече: Майко! да ли ћешъ ми дати ужинати за овај прслукъ? Баба погледи на прслукъ и рекне: съ драге волѣ, дете, не само ужинати него и вечерати. Я нећу да те варамъ. Водемъ ти истину казати. Лукава баба одма є спазила, да є прслукъ свилень и поредъ тога сребрна дугмета на цѣму, и да бы га неколико недеља за нѣга паранити могла. Лютица нїє умео ценити свою стварь; онъ є ценїо свою гладь, и дао бы прслукъ свой и за єдно парче леба. О, ка-

ко се обрадовао, кадъ е чуо, да ће и ужину и вечеру добити.

Стара се побрине, да овогъ гладногъ путника што пре нарани. Кукавный Лютица, едва е доспео дысати, како е нагло и алапльиво ео. Кадъ е поужинао и осетио да е ситъ, онда му се чинило, да е најсрећнии човекъ на свету, и ніе му ни на умъ падало, у каквомъ се станѣ мало пре налазіо. Кадъ ћу за мой прслукъ и вечеру добити, веляше онъ у себи, а оно дай да преноћимъ овде.

Уютру устане, преда свой прслукъ баби и пође далъ. Баба му пружи іоштъ едно парче леба, рекавши: Сыне, ако мыслишь живити, учи се радити, еръ бадава неће те нико ранити.

Тай данъ дође Лютица у другу крчму, у којой прода кошулю са себе, и добиє за ню не само ручакъ, него іоштъ и нешто пара. Предъ вече немогавъ стићи у село, куда е понагліо быо, сврне у єдну польску кућу, и замоли се на вратима, да му Бога ради дозволе преноћити у нъой. Домаћица смилує се, и приими га у кућу, да преноћи. Смилъо, викне домаћица служкињи, уведи га тамо у

конюшницу и подай му нешто мало старе сламе, нека простре подъ себе.

Лютица е садъ быо подъ кровомъ и имао е постелю; аль е нѣму іоштъ нешто требало. Онъ е быо гладанъ; а по речма домаћице судећи, рекао бы, да ће морати гладанъ лећи. Али га е яко гладъ мучила и онъ се усуди поискати мало вечере. Дете одговори му Смиля, ніе ово крчма; него айде де, добыћешъ нешто. Ево ти мало киселогъ млека и прое, поеди брже па иди спавати, еръ садъ ће челядъ изъ поля доћи да вечера, па неће быти за тебе места.

Лютицы е врло тежко было таке речи слушати, али ніе смео ни писнути. Надроби прою у млеко и стане кусати дрвеномъ кашикомъ. Докъ е онъ вечерао, мерила га е Смиля очима одъ сваке стране, и видећи полепшу мараму на врату нѣговомъ, помисли у себя, да е какавъ страдалникъ, и упыта га: Дете, како ты то путуешъ а немашъ трошка? Е, то е зло. Што се заране не побринешъ, одкудаћешъ живити? Требало бы, да имашъ какавъ путь предъ собомъ.

Лютица. Снашо, я самъ сироче.
Смиля. О, та я познаемъ на теби, да ни-

си просіякъ , ако и просишь Бога ради. Него послушай ты мене , што ѣу ти ре-
ѣи , (а башъ ако ме и непослушашъ ніе
ме толико стало) , ты треба да учишь
занать какавъ , или треба ма чега да се
приватишь , еръ бадава те неѣе нико ра-
нити. Ёто ако имашъ волю овде кодъ
насъ остати , можешъ іодма службу до-
быти. Нашъ є говедаръ и онако ономадъ
изышао , а другога іоштъ немамо на нѣ-
пово место.

Лютицы ніе никако было по ѣудя о-
во предложеніе Смилъино. Шта? рекне
онъ у себи, заръ я да будемъ говедаръ?
Преѣу умрети одъ глади , него да гове-
даромъ постанемъ. Башъ видимъ, да ме
є Богъ наказао , што самъ родительъ мое
оставіо; па іоштъ онако добре родительъ,
кои су ме пристойно одевали, ранили и о
свакой потреби моіой бринули се. Гле,
мене садъ сматраю за просіяка и нуде ме
да будемъ говедаръ! О, ала самъ несре-
ѣанъ , па то іоштъ моіомъ собственомъ
кривицомъ!

Но кадъ се іоштъ боль размыслио и
уверіо се , да нема кудъ засада , и да га
неѣе нико бадава ранили, скони се и сту-

пи у службу за говедара. Да, веляше у себи, треба ми радити, ако желимъ живити. Тако ми е и крчмарица ономадъ рекла. — Айде де, нека прође ју томъ неколико година; али кадъ одрастемъ, я ћу онда далъ у светъ ићи. — Кадъ е поужинао, да му служкиня две ябуке, па га после одведе, али не у конюшницу, него у челядску собу, и покаже му постелю сламу на којој ће спавати.

Текъ што е свитати почело, пробуди га дрека служкинь изъ сна. Устай брже, па лопату у руке, да очистишь конюшницу. Колико е мрзка была ова дужность Лютицы! Онъ се сместа съ лопатомъ на посао упутіо, крјюћи вешто сузе, коє су му низъ образъ текле. Али садъ ніе смео казати нећу, као што е то радіо, докъ е кодъ родителя было. Садъ е дошло до живца; иль е требало радити иль одъ глади умрети. Служкиня му олакшаваше посао, рекавши: Дете, све ће ти лако бити, само докъ се навикнешъ.

Докъ е у наложеномъ послу было, говораше у себи Лютица: Боже мой, моя мати заповедила ми е выше пута куди-

камо лакшій какавъ посао одъ овогъ , и то све мене и мое среће ради ; а я е ни у томъ нисамъ хтео послушати. Да чудно ли самъ ти упоранъ и јогунастъ быо ! Текъ што е конюшницу очистіо , даду му комадъ леба и тврда сира , па му рекну : айде садъ терай краве на пашу , и добро пази , да куда у штету неоду. Сирома Лютица имао е вазданъ велику муку съ њима , бранећи имъ , да не оду у жита , која су поредъ ливаде была.

Кадъ се предъ вече кући вратио , ако и есте уморанъ быо , опетъ е морао другій посао радити. Домаћица му заповеди , да донесе подобаръ снопъ сламе , и да подъ краве простре. Па и осимъ тога морао е да ради све што му се заповедило. И онъ е све то чиніо съ вољомъ , нити е гунђао нити е врчао. Онъ се већъ променуо , ако се башъ и ніе дуго време патіо. Лютица , кои е пре тога гордъ и разметачъ быо , садъ е тихъ и понизанъ постао. У дебеломъ одъ сукна пастырскомъ гуню быо е онъ много любезни неголи пре , докъ е свилене аљине носіо. Ето како е болъ и превосходне быти добронаравнымъ , него ли суровымъ и непослушнымъ ! Кадъ бы Люти-

цу могли сада видети они кои су на нѣ-га збогъ злочесте нарави нѣгове мрзили, доиста, не бы се могли уздржати, да га не любе.

Домаћица кадъ е видила, како Лютица слуша све што му се годъ запове-ди, рекне му, да причека докъ се челядъ искупи, па да съ нѣима заедно вечера, а међу тимъ пружи му парче леба, хотећи га тиме похвалити, што е прилѣжанъ.

Лютица е шесть дана провео у той кући, као слуга, радећи све оно што му се заповедило, и ни еданпутъ ни прама коме ніе се показао прекъ или злобанъ, или пакостанъ. Зато га е Домаћица іоштъ болѣ пазила, а служкиня му олакшаваше посао гди е годъ могла, даваюћи му понекадъ по кои ора и по кою ябуку.

Но при свемъ томъ Лютицы се никакo ніе допало нѣгово положеніе. Онъ е сравнѣивао саданъ свое станъ са онымъ, докъ е кодъ отца у кући было, и позна, да е доиста много изгубіо, што се одъ дома родительскогъ удаліо. Зато науми да се кући врати. Та мени ће мои родите-льи опростити, говораше онъ у себи; па ако су ме кадикадъ и накарали и избиди,

я самъ то и заслужио. Я ћу све оно отрпити и издржати, па макаръ шта самномъ радили. Я ћу ий слушати и быћу имъ покоранъ у свему, ерь самъ уверенъ, да ће они мени само оно налагати, што є за мене полезно. Ако су они и любили брата мога већма него мене, имали су у томъ и право, ерь онъ є быо свагда добаръ, а я самъ све оно радіо што є зло. Аль я ћу се одсада узети у паметъ, и тако ћу се у свему владати, да они не ће выше никакву разлику познати између мене и мога брата. Они ће насъ обоицу еднако любити, и у радости говориће: наша су деца, хвала Богу добра.)

Овако є Лютица размышлявао, кадъ є по полю за говедама ишао. Онъ падне на колена, и изъ све душе благодари Богу, кои му є тако добре мысли у срце усело, и замоли га да бы нѣгово намѣреніє благословіо.

Кадъ є у вече кући дошао, рекне домаћицы: Я самъ науміо вратитисе кући къ момъ оцу. Онъ ће мою погрешку мени опростити; сутра са сванућемъ кренућу се на путь.

Домаћица чувши одъ нѣга ко є и чій є онъ, сама га световаше, да се повра-

ти. Врати се сыне, своіой кући, рекла му є она; нигди дете неможе быти тако срећно, као кодъ свои родителя.

У ютру устане она порано и сама га пробуди, затимъ му метне у торбу сумунъ леба и комадъ печена мяса, и преко свега тога да му іоштъ неку пару и одпусти га.

Лютица іой найучтивіе благодари и пође радостанъ своіой кући, изнутра га є нешто рабрило, да се небои гнѣва родительскогъ, кадъ се већъ єданпутъ себи заверіо, да ће се поправити. Е, говораше онъ у себи, знамъ да ће ме родители мало покарати, али ће ме после тимъ већма любити.

Идући путемъ, кои му є добро познатъ быо, трећій данъ предъ вече дође на брежулякъ, одкуда є видити могао домъ оца свога. О како му є срце сада яко било, кадъ га є угледао. Гледаюћи у прозоре, примѣти, да су сви завѣсомъ застрти, само є єдно окно отворено было, и то є окно было на прозору собе очине. Садъ стане іоштъ силніе у нѣму срце куцати. О Боже мой! рекне онъ у

себи, пруживши склоплѣне руке горе къ небу, опрости ми мою погрешку. Я самъ оца мога уцвеліо и страшимъ се изыћи предъ нѣга. Онъ ће мене са отеческомъ милосѣу пріимити, ако є я и незаслужуємъ; но како да се непрепаднемъ кадъ предъ нѣга станемъ и у очи му погледамъ. О Боже! Ты ме укрѣпи и оснажи. После ове молитве слободнѣ му є срце куцало; но опетъ нѣ смео сићи са брежулька, догодъ є тако видно было, да є оно на очиномъ прозору, отворено окно видити могао. — Но кадъ є ноћ наступила, онда се крене полако низбрдо, говорећи у себи: Башъ самъ добро погодіо; мракъ ће ми помоћи, да у кућу уђемъ, а опетъ да ме нико несмотре. Я ћу онда гледати, шта се ради по кући, па кадъ видимъ згодну прилику, а я ћу пасти на колена предъ оца и майку.

Како є смисліо онако є и учиніо. Прекраде се лагано и уђе у кућу тако вешто, да га нико нѣ спазіо. После се прикраде у трапезарію и сакрив се у ћошакъ за єдну завѣсу. Овде ћу, ревне онъ, све лепо моћи чути, шта ће се разговарати и дознаћу, да ли се родители мои толико гнѣве, колико самъ я заслу-

жію. Ніе прошло ни четверть часа уђе отаць и мати са Добривоемъ да вечераю. Лютица е на нѣи крозь єдну малу рупицу на завѣси гледао. Они су сви трое были снуждени и ништа се нису разговарали.

При кѡнцу уздане мати и рекне: Ёто данасъ десеть дана, како намъ сына нема! На ове речи задркѣе срце у Лютицы и онъ стане съ веѣимъ вниманіємъ слушати.

Да, на велику жалость нашу, рекне Добривой, данасъ е десеть дана, како незнамо шта бы съ моимъ братомъ.

Отаць. Ако и есте онъ мене и свою матеръ увредію; опеть бы зато я одъ живота мога часть єдну дао, само кадъ бы могао дознати, кудъ се део, шта ли се збыло съ нѣиме.

Мати. Истина, онъ е быо на злобрзъ; но я самъ уверена, да се онъ садъ поправію, само ако е живъ. Я єднако плачемъ одъ оногъ времена како насъ е оставію. Повратакъ псета нѣговогъ неслути на добро, онъ е морао гдигодъ зла допасти.

Добриной. Може быти, да ће мога іоштъ видети. Я самъ ноѣасъ саняо, да самъ се съ нѣиме грліо, макаръ да се нисмо на яви никадъ загрлили.

Мати. Мени ће онай данъ быти найрадостніи, ако га іоштъ єданпутъ жива видимъ.

Лютица се веѣъ шє могао далъ уздржати; сво му є тело уздрктало. О, рекне у себи, како самъ неваляо быо, кадъ самъ овако добре родителъ оставити могао; па изтрчи иза завѣсе и бацы се на колена предъ матеръ.

О, мати, викне онъ, опростите ми мою погрешку. Мати се препадне и дрекне. О вы, добрый отче, клекнувши и предъ нѣга, рекне Лютица, опростите сыну вашему, кой васъ є несмыслено увредіо.

Родители повраткомъ овымъ Лютице обрадовани, нису могли ни єдну речъ проговорити, него су само грлили часъ Лютицу, часъ Добриной. И Добриной одъ радости грляше Лютицу, а Лютица

ков одъ тежке радости, ков збогъ кажня плакаше. „Вы мене іоштъ любите,“ рекне крозь плачь Лютица са разигранымъ срдцемъ одъ радости.

Гласъ овай, съ коимъ в Лютица речн ове изрекао, и кои се досадъ изъ уста нѣговы никадъ нѣ могао чути, тронуо в и отца и матеръ и брата до суза. Ёсть, брате, есте. Сыне, мы тебе любимо, проговоре у еданпутъ, сви трое, и стану га и опеть любити и грлити.

Наскоро се у целой кући прочуе да в Лютица дошао, и сви му се обрадуо. Сви су садъ о нѣму добро говорили и сами себе обнадеждавали, да не больій быти.

Лютица, као путникъ быо в одвыше гладанъ, зато приближисе къ трапези стане вечерати, а уедно причаше родителыма своима, кудъ в быо и шта в радіо. Я самъ васъ много опечаліо, любезни мои родители, рекне онъ свршивши свою повѣсть; но я самъ садъ много больій, него што самъ быо, и надамъ се, да бу добрымъ владанѣмъ моимъ унапредъ свую мою саданю погрешку загладити. Я самъ

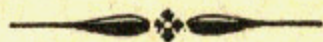
по лудости моіой увртію себя у главу, да ће ми больь быти кодъ други людій, не-годи кодъ вась. Но ово кратко [мое странствованіе научило ме є, да за децу нема больгь пріятеля, негь што є отаць и мати.

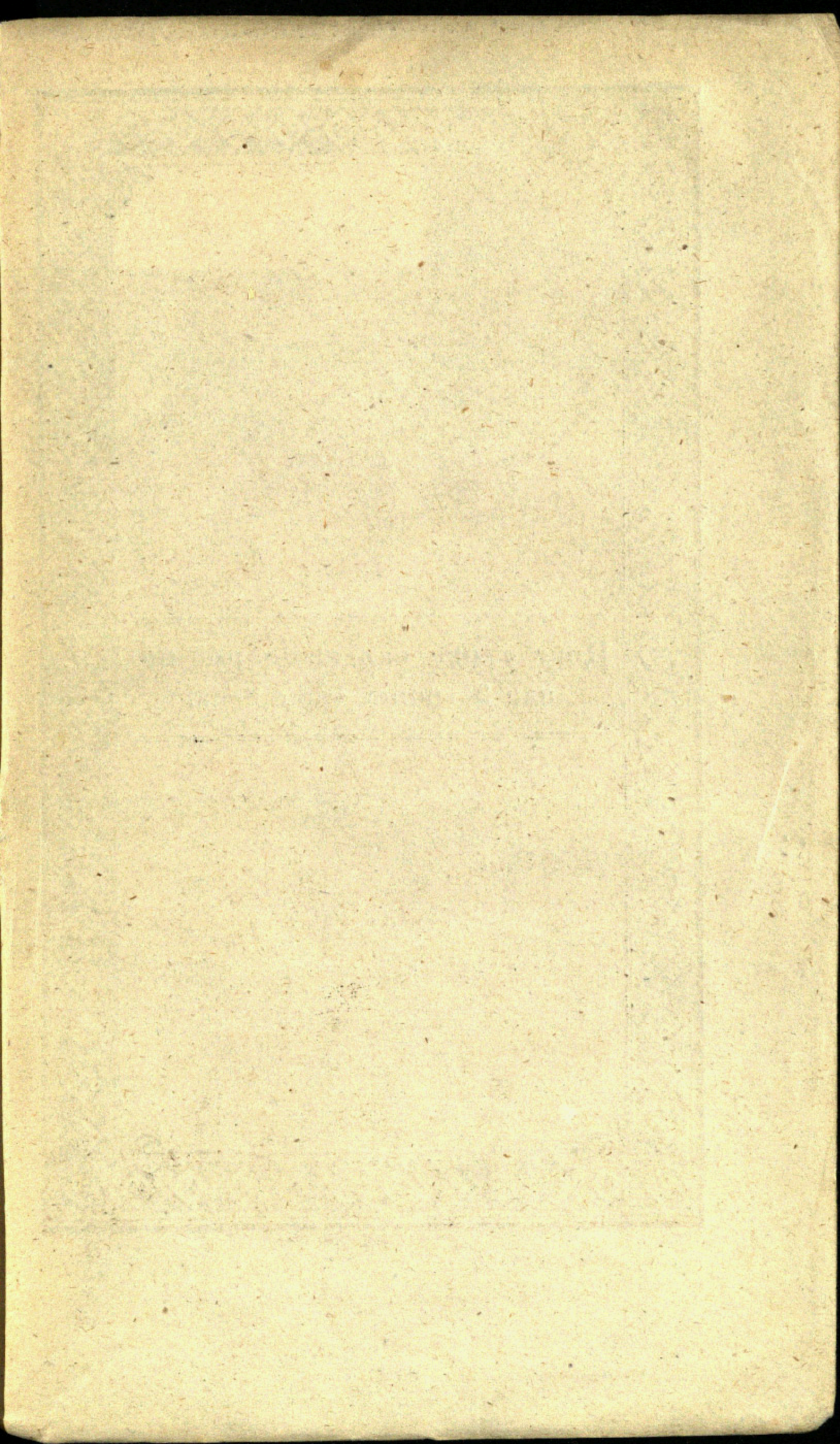
Отаць разнѣженъ овомъ беседомъ са узвышенымъ гласомъ рекне: Боже! Ты си мене у почетку наградио съ єднымъ само добрымъ сыномъ, а садъ ій имама двоицу: Благодаримъ Ти по ияду пу-та на той милости.

Сутра данъ быо є у дому читавъ ма-лый празникъ. Радуйтесе съ нама заед-но, говорили су родители своимъ прія-тельима: имадосмо само єдногь доброгь сына, а садъ имамо двоицу.

Лютица', тронуть овымъ добродуші-ємъ свои родителя, рекне самъ у себя: Гле, како добри родители наказую свое чедо кое се кає! О тежко ономъ, кои вређа свое родитель! Онъ забада ножъ у срца нѣюва, коя га преко мере любе. Одъ овогь времена, кадъ бы годъ видіо дете, кое є родительима своимма скриви-

ло, говоріо. бы му: падни на колена предъ
твое родителѣ, и молисе, да ти опросте.
Они ѣе ти опростити, и іоштѣ ѣе те бо-
лѣ любити, и ты ѣешѣ быти у пуной
мери среѣанѣ.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19СрI 169.1

Цена в ове књижице по' цв.
или 2 гроша чаршійска.
